

УДК 373.1, 373.5.016:811.161.2]:373.5.091.3

№ держреєстрації 0121U100247

інв. №

Національна академія педагогічних наук України

Інститут педагогіки

04053, м. Київ-53, вул. Січових Стрільців, 52-д

тел. 481-37-12

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Інституту педагогіки

НАПН України

_____ О. М. Топузов

_____ 2023 р.

«Затверджено»

на засіданні відділу навчання
української мови та літератури

Інституту педагогіки

НАПН України

30 листопада 2023 р.

протокол № 12

ЗАКЛЮЧНИЙ ЗВІТ

про науково-дослідну роботу

«Теоретико-методичні засади добору й застосування методів навчання
української мови учнів гімназії та ліцею»

(2021-2023 рр.)

Керівник НДР
д. пед. наук, професор

О. М. Горошкіна

СПИСОК ВИКОНАВЦІВ:

<i>Керівник</i> завідувачка відділу, педагогічних наук, професор	<i>НДР,</i> доктор педагогічних наук, професор	Горошкіна О.М.
головний співробітник, педагогічних наук	науковий доктор педагогічних наук	Голуб Н.Б.
кандидат наук, співробітник	педагогічних провідний науковий науковий співробітник	Бондаренко Н.В.
старший співробітник, педагогічних наук	науковий кандидат педагогічних наук	Новосьолова В.І.
старший співробітник, педагогічних наук	науковий кандидат педагогічних наук	Попова Л.О.
старший співробітник	науковий кандидат педагогічних наук	Галаєвська Л.В.
провідний співробітник (0,5 ст.), педагогічних наук, професор	науковий доктор педагогічних наук, професор	Горошкіна О.М.
старший лаборант		Топоровська В.Є.

РЕФЕРАТ

Заключний звіт складається зі вступної частини (обкладинка, титульний аркуш, список авторів, реферат, зміст, перелік умовних позначень, передмова), основної частини (вступ, суть звіту, висновки, рекомендації), списку публікацій.

Загальний обсяг звіту – 59 с., список опублікованих праць – на 20 сторінках.

Звіт відображає результати науково-дослідної роботи співробітників відділу навчання української мови та літератури з теми «Теоретико-методичні засади добору й застосування методів навчання української мови учнів гімназії та ліцею», виконаної відповідно до постанови Президії НАПН України від 23.04.2020 р. № 1-2/6-87 «Про затвердження фундаментальних і прикладних наукових досліджень за тематикою НАПН України, виконання яких розпочинається в 2021 році»; постанови Президії НАПН України від 18.06.2020 р. № 1-2/8-122 «Про затвердження перспективних тематичних планів наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок установ НАПН України на 2021-2023 рр.»; рішення бюро Відділення загальної середньої освіти НАПН України від 20.05.2020 р., протокол № 5; договору № 12/1/3-21 Нпр від 04 січня 2021 р.

Терміни виконання теми: січень 2021 р. – грудень 2023 р.

Ключові слова за темою: українська мова, методи навчання, прийом, класифікація методів, критерії добору методів, ключові й предметна компетентності, суб'єкти освітнього процесу.

Об'єкт дослідження – процес навчання української мови учнів гімназії та ліцею

Предмет дослідження – типи, структура та алгоритм застосування методів навчання української мови учнів гімназії та ліцею.

Мета дослідження – здійснити науково обґрунтований добір методів компетентнісно орієнтованого навчання української мови учнів гімназії й ліцею.

Завдання:

- укласти тезаурус дослідження;
- розробити концепцію методів компетентнісно орієнтованого навчання української мови у закладах загальної середньої освіти;
- теоретично обґрунтувати й розробити класифікацію методів для ефективного розв'язання завдань компетентнісно орієнтованої українськомовної освіти;
- визначити когнітивний і розвивальний потенціал методів;
- забезпечити методичний супровід процесу підготовки й самопідготовки вчителя до викладання української мови в закладах загальної середньої освіти;
- експериментально перевірити ефективність дібраних методів на уроках української мови в закладах загальної середньої освіти.

Дослідження здійснювалося за допомогою таких *методів*:

1) *теоретичних* – аналіз і синтез сучасної психологічної, педагогічної, лінгвістичної, соціолінгвістичної, дидактичної і лінгводидактичної літератури з проблеми дослідження; аналіз державних документів, що регулюють освітню діяльність; зіставлення й узагальнення даних з проблеми дослідження;

систематизація методів навчання української мови; узагальнення педагогічного досвіду вчителів української мови і літератури; аналіз, порівняння, інтерпретація результатів експериментально-дослідного навчання;

2) *емпіричних* – спостереження за освітнім процесом та аналіз уроків української мови в гімназіях і ліцеях; метод експертних оцінок; онлайн-анкетування вчителів на різних етапах дослідного навчання; педагогічний експеримент (констатувальний і формувальний етапи);

3) *статистичних* - кількісний і якісний аналіз здобутих результатів дослідного навчання.

Здобуті результати: у результаті трирічного дослідження: *укладено* тезаурус дослідження, що репрезентує лінгводидактичну термінологію з урахуванням сучасних мовознавчих і педагогічних тенденцій. Тезаурус дослідження став складником *словника-довідника* «Методика навчання української мови. Термінологічний словник».

Розроблено концепцію добору й застосування методів компетентісно орієнтованого навчання української мови в закладах загальної середньої освіти, *зокрема визначено і схарактеризовано* критерії добору методів і прийомів навчання української мови, а саме: психологічний, змістовий, соціокультурний, виховний, розвивальний, критерій інформаційно-комунікативного забезпечення.

Теоретично обґрунтовано й запропоновано як орієнтир у практичній діяльності вчителя класифікацію методів для ефективного розв'язання завдань компетентісно орієнтованої українськомовної освіти.

Обґрунтовано доцільність у застосуванні такого поділу методів дистанційного навчання української мови: *методи вчителя* (методи навчання), *методи учня* (методи учіння) і *методи їхньої спільної діяльності*. *Визначено* методи учіння для кожного виду діяльності, зокрема: оргдіяльнісні; методи опрацювання й засвоєння інформації; методи закріплення й творчого застосування знань і вмінь; методи самоконтролю. *Схарактеризовано* модернізовані класичні методи навчання, *обґрунтовано* недоцільність витіснення методу розповіді сторителінгом; *замінено* назву методу самостійної роботи з підручником на метод самостійної роботи з джерелом інформації; *здійснено паспортизацію* низки методів, зокрема асоціативного, ситуаційного, методу вправ та ін.

Розроблено алгоритм добору методів компетентісного навчання української мови, що містить такі кроки: визначення класифікації методів за певною ключовою ознакою; вибір цілей, намірів і дій суб'єктів освітнього процесу, спрямованих на досягнення результатів; вибір прийомів для реалізації цих дій; вибір засобів реалізації означених прийомів діяльності; уточнення послідовності реалізації прийомів; розгляд сконструйованих варіантів методів; рефлексія.

Забезпечено методичний супровід процесу підготовки й самопідготовки вчителя до викладання української мови в закладах загальної середньої освіти, зокрема *підготовлено* методичні рекомендації щодо застосування методів компетентісно орієнтованого навчання української мови в гімназіях і ліцеях в умовах воєнного стану.

Експериментально перевірено ефективність дібраних методів на уроках української мови в закладах загальної середньої освіти. *Доведено*, що осучаснення традиційних методів навчання української мови на засадах діалогізації й проблематизації сприяє актуалізації компетентнісних складників методики навчання української мови, стимулює природно мотивовану пізнавальну активність, усвідомленість засвоєння мовної теорії і стійкість навичок, мовленнєво-мисленнєву діяльність, розвиток критичного мислення, залучення досвіду і розвиток емоційної сфери здобувачів освіти тощо; *узагальнено* результати експерименту; *засвідчено* позитивну динаміку щодо ефективності застосування осучаснених традиційних та інноваційних методів методики у навчанні української мови учнів гімназії і ліцею.

Наукова новизна здобутих результатів дослідження полягає в тому, що за характером і сутністю розглянутих проблем воно є першим, у якому здійснено науково обґрунтований добір методів компетентнісно орієнтованого навчання української мови учнів гімназії й ліцею, чим створено ґрунтовні теоретичні передумови для застосування осучаснених традиційних та інноваційних методів методики у навчанні української мови учнів гімназії і ліцею: *уперше розроблено* концепцію добору й застосування методів компетентнісно орієнтованого навчання української мови в закладах загальної середньої освіти;

розроблено, науково обґрунтовано класифікацію методів компетентнісно орієнтованого навчання української мови учнів гімназії й ліцею; запропоновано класифікацію методів дистанційного навчання української мови; *схарактеризовано* модернізовані класичні методи навчання; *розроблено* алгоритм добору методів компетентнісного навчання української мови; *підготовлено* методичні рекомендації щодо застосування методів компетентнісно орієнтованого навчання української мови в гімназіях і ліцеях в умовах воєнного стану; *експериментально перевірено* ефективність дібраних методів на уроках української мови в закладах загальної середньої освіти; уточнено поняття «метод самостійної роботи з джерелом інформації»; *здійснено паспортизацію* низки методів, зокрема асоціативного, ситуаційного, методу вправ та ін.;

подальшого розвитку набули проблеми модернізації традиційних методів навчання української мови на засадах діалогізації й проблематизації, поєднання педагогічних і психологічних прийомів у складі методів навчання української мови.

Ступінь упровадження: Процес упровадження очікуваних результатів здійснювався у *два етапи*: *перший етап* передбачав оприлюднення експериментальних матеріалів під час виступів на міжнародних і всеукраїнських конференціях, семінарах, круглих столах, вебінарах, курсах підвищення кваліфікації вчителів української мови і літератури, у статтях фахових видань, на сайті Інституту педагогіки; на *другому етапі* результати експериментальних досліджень упроваджуються в практиці роботи вчителів-словесників закладів загальної середньої освіти, викладачів закладів вищої педагогічної освіти України. Уся підготовлена наукова продукція схвалена Вченою радою Інституту педагогіки НАПН України.

Практичне значення роботи. Результати дослідження використано під час написання концепції, монографії, словника-довідника, посібника, методичних рекомендацій. Результати НДР будуть максимально корисні для розроблення програм із методики навчання української мови в закладах вищої педагогічної освіти, а також у системі післядипломної педагогічної освіти.

Про ефективність виконаної роботи свідчать результати педагогічного експерименту та анкетування, проведеного в процесі науково-дослідної роботи під час виконання колективної теми.

Галузь використання – педагогіка, фахова методика; гімназії, ліцеї; система вищої педагогічної та післядипломної освіти.

Об'єкти впровадження – заклади загальної середньої, вищої, післядипломної педагогічної освіти.

ЗМІСТ

Перелік умовних позначень.....	8
Передмова.....	9
Вступ.....	11
Основні результати наукового дослідження.....	13
Висновки.....	19
Рекомендації.....	23
Упровадження результатів наукового дослідження.....	24
Список публікацій виконавців дослідження.....	36

.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

НАПН – Національна академія педагогічних наук

МН – методи навчання

МОН – Міністерство освіти і науки

НДТ – науково-дослідна тема

НДР – науково-дослідна робота

НУШ – Нова українська школа

РС – розвивальне середовище

КК – ключові компетентності

ПК – предметна компетентність

КП – компетентнісний підхід

КОЗ – компетентнісно орієнтоване завдання

ПЕРЕДМОВА

У звіті представлено результати НДР відділу навчання української мови та літератури (сектор «Українська мова») з колективної теми «Теоретико-методичні засади добору й застосування методів навчання української мови учнів гімназії та ліцею».

Вибір проблем для дослідження зроблено відповідно до наукового досвіду, посад співробітників і терміну роботи над темою.

Дослідження виконували впродовж 2021-2023 рр. поетапно.

Етапи науково-дослідної роботи (*аналітико-констатувальний, експериментально-коригувальний й узагальнювально-впроваджувальний*) визначали логіку дослідження.

Упродовж *аналітико-констатувального* етапу дослідження було *визначено* основні аспекти дослідження, *укладено* категорійний апарат дослідження; *проведено* онлайн-анкетування вчителів; *розроблено* концепцію добору й застосування методів навчання; *здійснено* аналіз і узагальнення результатів констатувального етапу експерименту; *розроблено* класифікацію методів компетентісно орієнтованого навчання української мови учнів гімназії й ліцею; *визначено* когнітивний і розвивальний потенціал методів; *підготовлено* рукопис розділів запланованої монографії.

Під час *експериментально-коригувального* етапу дослідження було *розроблено* та *експериментально перевірено* алгоритм використання методів навчання української мови; *скориговано* типології методів, *підготовлено* рукописи рукописів запланованої продукції

У процесі *узагальнювально-впроваджувального* етапу було *узагальнено* результати експерименту; *здійснено моніторинг* упровадження; *виявлено* соціальний ефект упровадження результатів наукового дослідження; *підготовлено* рукописи запланованої продукції, заключний науковий звіт..

Водночас співробітники відділу брали участь у заходах, спрямованих на виконання Програми спільної діяльності МОН і НАПН України. Зокрема таких:

1. У складі експертної комісії з української мови МОН України. (*Бондаренко Н.В. Наказ МОН №95 від 22.01.21*).

2. У складі експертної комісії з педагогіки й методики початкової освіти (*Попова Л.О. Наказ МОН №95 від 22.01.21*).

3. У складі робочої групи з розроблення проєкту Державного стандарту профільної середньої освіти (*Горошкіна О.М., Новосьолова В.І., Наказ МОНУ від 02 квітня 2021 року № 404 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 27 липня 2021 року № 861.)*

4. Участь у роботі експертної комісії Українського культурного фонду (*Горошкіна О.М. <https://ucf.in.ua/experts/17>*).

5. У складі експертної комісії в Українському центрі оцінювання якості освіти з питань визначення результатів пробного ЗНО за шкалою 1-12 балів з української мови та питань визначення результатів ЗНО, відповідно до критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти з навчального предмета українська мова (*Новосьолова В.І., Наказ УЦОЯО №31 .від 5. 03.2020 р.*).

6. У складі робочої групи з розроблення проєктів нормативно-правових актів щодо вдосконалення науково-методичного забезпечення освіти та якості навчальної літератури (*Горошкіна О.М. Наказ МОН № 14 від 09.01.2023 р*)

7. У складі робочої групи з розроблення програми незалежного тестування вчителів мови та літератури (*Горошкіна О.М., Новосьолова В.І., Наказ МОН № 35 від 16.01.2023 р.*)

8. У складі робочої групи з розроблення матеріалів для реалізації другого та третього етапів сертифікації педагогічних працівників (вчителів української мови та літератури, які і здійснюють реалізацію нового Державного стандарту на першому циклі базової загальної середньої освіти (*Новосьолова В.І., Наказ Державної служби якості освіти України від від 27 березня 2023 року № 01-10/10 а*).

9. Участь у пілотуванні НУШ: розроблення модельних програм, підручників (посібників для організації пілотного навчання) з української мови (Н. Голуб, О. Горошкіна), української мови, української та зарубіжної літератури (В. Новосьолова).

10. Участь в обговоренні Положення про порядок здійснення інноваційної діяльності у сфері освіти (надання пропозицій, Попова Л.О.).

11. Участь в обговоренні Порядку надання грифів навчальній літературі та навчальним програмам (надання пропозицій, Попова Л.О.).

Актуальність дослідження. Актуальність обраної теми зумовлена кількома причинами: нестійким корелюванням понять «метод», «прийом», «методика», «технологія» у теорії й практиці методики навчання української мови; браком класифікації методів для компетентісно орієнтованого навчання української мови; браком цілеспрямованих досліджень алгоритму дії рекомендованих методів для уроків української мови та ефективності їх.

Від часу декларування в державних освітніх документах ключовими підходами особистісно орієнтованого, діяльнісного й компетентісного змінено освітню модель, відповідно до якої основним орієнтиром є результат, а учні й учитель – суб'єкти освітнього процесу. Проте в практиці навчання української мови помітна тенденція до вивищення ролі дидактичного інструментарію, який хаотично номінують то методом, то прийомом, то елементом технології чи технологією. Ознакою інноваційності уроку по інерції вважають засилля так званих інтерактивних методів, значна частина яких запозичена зі сфери маркетингу, де ці методи діють в умовах інших часових вимірів, спроможні реалізувати інші цілі, для яких вони (методи), без сумніву, ефективні. Значна частина методів, актуалізованих у процесі численних тренінгів, насправді є складником технології, поза межами якої метод утрачає свою ефективність. Тому нагальною є потреба у чіткому розмежуванні ключових дефініцій, розробленні класифікації методів, спроможних розв'язувати завдання компетентісно орієнтованої освіти, забезпечувати суб'єктність учасників освітнього процесу й орієнтувати на нові результати, визначені державними документами.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

ВСТУП

Динамічні глобалізаційні, інтеграційні та інноваційні процеси, що відбуваються сьогодні в суспільстві, актуалізують пошук шляхів формування високоосвіченої, інтелектуально розвиненої особистості, яка має значний внутрішній потенціал для самореалізації, самоорганізації, самовдосконалення. Тому пріоритетним стає не просто засвоєння знань, набуття низки вмінь і навичок, а розвиток компетентної мовної особистості учня, його інтелектуальних і творчих здібностей, ціннісних орієнтацій.

Актуальність обраної теми зумовлена кількома причинами: нестійким корелюванням понять «метод», «прийом», «методика», «технологія» у теорії й практиці методики навчання української мови; браком класифікації методів для компетентісно орієнтованого навчання української мови; браком цілеспрямованих досліджень алгоритму дії рекомендованих методів для уроків української мови та ефективності їх.

Від часу декларування в державних освітніх документах ключовими підходами особистісно орієнтованого, діяльнісного й компетентісного змінено освітню модель, відповідно до якої основним орієнтиром є результат, а учні й учитель – суб'єкти освітнього процесу. Проте у практиці навчання української мови помітна тенденція до вивищення ролі дидактичного інструментарію, який хаотично номінують то методом, то прийомом, то елементом технології чи технологією. Ознакою інноваційності уроку по інерції вважають засилля так званих інтерактивних методів, значна частина яких запозичена зі сфери маркетингу, де ці методи діють в умовах інших часових вимірів, спроможні реалізувати інші цілі, для яких вони (методи), без сумніву, ефективні. Значна частина методів, актуалізованих у процесі численних тренінгів, насправді є складником технології, поза межами якої метод утрачає свою ефективність. Тому нагальною є потреба у чіткому розмежуванні ключових дефініцій, розробленні класифікації методів, спроможних розв'язувати завдання компетентісно орієнтованої освіти, забезпечувати суб'єктність учасників освітнього процесу й орієнтувати на нові результати, визначені державними документами.

Об'єкт дослідження – процес навчання української мови учнів гімназії та ліцею

Предмет дослідження – типи, структура та алгоритм застосування методів навчання української мови учнів гімназії та ліцею.

Мета дослідження – здійснити науково обґрунтований добір методів компетентісно орієнтованого навчання української мови учнів гімназії й ліцею.

Завдання:

- укласти тезаурус дослідження;
- розробити концепцію методів компетентісно орієнтованого навчання української мови у закладах загальної середньої освіти;
- теоретично обґрунтувати й розробити класифікацію методів для ефективного розв'язання завдань компетентісно орієнтованої українськомовної освіти;
- визначити когнітивний і розвивальний потенціал методів;

- забезпечити методичний супровід процесу підготовки й самопідготовки вчителя до викладання української мови в закладах загальної середньої освіти;
- експериментально перевірити ефективність дібраних методів на уроках української мови в закладах загальної середньої освіти.

Дослідження здійснювалося за допомогою таких *методів*:

1) *теоретичних* – аналіз і синтез сучасної психологічної, педагогічної, лінгвістичної, соціолінгвістичної, дидактичної і лінгводидактичної літератури з проблеми дослідження; аналіз державних документів, що регулюють освітню діяльність; зіставлення й узагальнення даних з проблеми дослідження; систематизація методів навчання української мови; узагальнення педагогічного досвіду вчителів української мови і літератури; аналіз, порівняння, інтерпретація результатів експериментально-дослідного навчання;

2) *емпіричних* – спостереження за освітнім процесом та аналіз уроків української мови в гімназіях і ліцеях; метод експертних оцінок; онлайн-анкетування вчителів на різних етапах дослідного навчання; педагогічний експеримент (констатувальний і формувальний етапи);

3) *статистичних* - кількісний і якісний аналіз здобутих результатів дослідного навчання.

Наукова новизна здобутих результатів дослідження полягає в тому, що за характером і сутністю розглянутих проблем воно є першим, у якому здійснено науково обґрунтований добір методів компетентісно орієнтованого навчання української мови учнів гімназії й ліцею, чим створено ґрунтовні теоретичні передумови для застосування осучаснених традиційних та інноваційних методів методики у навчанні української мови учнів гімназії і ліцею: *уперше розроблено* концепцію добору й застосування методів компетентісно орієнтованого навчання української мови в закладах загальної середньої освіти; *розкрито й уточнено* сутність базових понять дослідження «метод навчання», «прийом», «метод самостійної роботи з джерелом інформації»; *здійснено паспортизацію* низки методів, зокрема асоціативного, ситуаційного, методу вправ та ін.; *розроблено, науково обґрунтовано* класифікацію методів компетентісно орієнтованого навчання української мови учнів гімназії й ліцею; запропоновано класифікацію методів дистанційного навчання української мови; *схарактеризовано* модернізовані класичні методи навчання; *розроблено* алгоритм добору методів компетентісного навчання української мови; *підготовлено* методичні рекомендації щодо застосування методів компетентісно орієнтованого навчання української мови в гімназіях і ліцеях в умовах воєнного стану; *експериментально перевірено* ефективність дібраних методів на уроках української мови в закладах загальної середньої освіти; *подальшого розвитку* набули проблеми модернізації традиційних методів навчання української мови на засадах діалогізації й проблематизації, поєднання педагогічних і психологічних прийомів у складі методів навчання української мови.

Практичне значення дослідження визначається обґрунтуванням типології методів, паспортизацією ключових методів навчання української мови, розробленням алгоритму їх добору, що стане значною підмогою викладачам методики в закладах вищої й післядипломної педагогічної освіти, учителям-практикам, здобувачам наукових ступенів.

Здобуті результати дослідження можуть бути використані для вдосконалення програм, створення підручників, посібників, написання методичних рекомендацій для закладів загальної середньої освіти; у практичній роботі педагогів-предметників; у підвищенні їхньої кваліфікації в системі післядипломної освіти; в роботі зі студентами-філологами у вищих закладах освіти. Практичний інтерес становлять *препринт* «Концепція добору і застосування методів компетентісно орієнтованого навчання української мови учнів гімназії й ліцею», *монографія* «Методи навчання української мови учнів гімназії та ліцею», *практичний посібник* «Практикум з методики навчання української мови», *методичні рекомендації* «Застосування методів компетентісно орієнтованого навчання української мови в гімназіях і ліцеях в умовах воєнного стану», *словник-довідник* «Методика навчання української мови. Термінологічний словник».

Теоретичне значення дослідження визначається тим, що в ньому розроблено тезаурус дослідження, концепцію добору й застосування методів компетентісно орієнтованого навчання української мови, визначено принципи, критерії добору методів, схарактеризовано їх дидактичний і розвивальний потенціал, зроблено *паспортизацію* ключових методів навчання української мови в гімназіях і ліцеях, розроблено алгоритм їх добору.

ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Основна ідея дослідження полягала в тому, що обґрунтування типології методів і пропонування алгоритму дії їх на уроках української мови стане значною підмогою викладачам методики у закладах вищої й післядипломної педагогічної освіти, учителям-практикам, здобувачам наукових ступенів.

Науково-дослідну роботу над колективною темою співробітники відділу здійснювали в три етапи.

У результаті першого, *аналітико-констатувального*, етапу досягнуто таких результатів:

Визначено основні аспекти дослідження. У результаті аналізу джерельної бази, даних онлайн-анкетування, онлайн-консультацій із педагогами-предметниками виявлено методичні прогалини й недоліки, які підтверджують своєчасність порушення проблеми методів навчання української мови в закладах загальної середньої освіти. Це: недостатня обізнаність педагогів-предметників із сучасною науково-методичною літературою з проблеми методів навчання; слабка орієнтація в класифікації методів; нерозрізнення таких ключових понять методики як *метод*, *прийом*, *засіб*, *технологія* навчання з огляду на нечіткість їх розмежування в лінгводидактиці; неусвідомленість діалектичної сутності методів навчання; їх лінійний одноаспектний розгляд; невміння визначити сильні й слабкі сторони методів, їх дидактичний потенціал; використання традиційних методів у статичній версії без урахування компетентісних перетворень в освіті; абсолютизація окремих методів; необґрунтована недооцінка й нехтування методів із доведеною ефективністю; недоцільне застосування малоефективних методів; калейдоскопічність використання методів; штучне, механічне поєднання методів, інтуїтивний, випадковий вибір методів навчання без урахування мети й завдань уроку, змісту, специфіки й складності навчального матеріалу, підготовленості класу,

ліміту навчального часу; невідповідність частини учителів до ефективного впровадження методів навчання в умовах дистанційної освіти; нерозробленість методики використання інноваційних методів, зокрема тих, що ґрунтуються на візуальній та слуховій основі в умовах дистанційного навчання тощо.

Перелічені проблеми засвідчили необхідність упорядкування, модернізації методів навчання української мови і розроблення методики їх ефективного застосування у контексті компетентнісних перетворень в освіті. Це уможливило визначення основних аспектів дослідження: 1) усистемнення уявлень учителів про методи навчання української мови на засадах методології компетентнісно й особистісно орієнтованої освіти; 2) аналіз і систематизація на основі цілісного підходу наявних класифікацій методів навчання мови; 3) визначення дидактичного потенціалу основних методів навчання української мови, їх сильних і слабких сторін; 4) розроблення алгоритму усвідомленого й обґрунтованого вибору доцільних методів; 5) визначення умов їх ефективного застосування, оптимального поєднання й співвідношення для забезпечення результативного формування предметної і ключових компетентностей здобувачів освіти; 6) експериментальна перевірка ефективності запропонованої методики.

Укладено категорійний апарат дослідження, що репрезентує лінгводидактичну термінологію з урахуванням сучасних мовознавчих і педагогічних тенденцій. Для розв'язання складних питань правопису тих чи тих термінів (сторителінг, сторрителінг, сторителлінг тощо), вибору оптимального лінгводидактичного терміна з кількох варіантів (мозковий штурм, мозкова атака, метод мозкового штурму; метод ситуацій, ситуаційний метод, ситуативний метод, кейс-метод, метод кейсів тощо), уніфікації їх в освітньому дискурсі спільно з Інститутом української мови НАН України було проведено круглий стіл «Актуальні проблеми унормування терміносистеми педагогічної галузі», у процесі якого вироблено рекомендації щодо застосування і правопису назв окремих методів і прийомів, які оприлюднено на сторінці відділу в соцмережі «Фейсбук», а також під час виступів наукових співробітників на різноманітних наукових заходах, проведення курсів підвищення кваліфікації вчителів української мови і літератури, гостьових лекцій у закладах вищої освіти, у публікаціях.

Тезаурус дослідження став складником *словника-довідника* «Методика навчання української мови. Термінологічний словник».

Розроблено концепцію добору й застосування методів компетентнісно орієнтованого навчання української мови в закладах загальної середньої освіти, *мета* якої полягає в досягненні чіткості подання ключового терміна лінгводидактики, його видів, а також узаємодії його з іншими науковими термінами, надання орієнтирів для ефективного використання методів в освітньому процесі й для майбутніх досліджень лінгводидактиків. Зважаючи на актуальність роботи над збагаченням активного словника учнів, *виявлено і схарактеризовано* специфічні прийоми, а саме: пряме тлумачення, використання семантичних образів; асоціювання; етимологізація; зіставлення слова з синонімічними; добір синонімів; складання словосполучень, речень; описове пояснення значення (портретування слова); добір ситуацій для використання нового слова; створення семантичних карт тощо. *Обґрунтовано і*

схарактеризовано як ключові такі функції методів навчання української мови: пізнавальну, розвивальну, виховну, формувальну, спонукальну, контролювальну. *Визначено і схарактеризовано* критерії добору методів і прийомів навчання української мови, а саме: психологічний, змістовий, соціокультурний, виховний, розвивальний, критерій інформаційно-комунікативного забезпечення. Запропоновано алгоритм добору методів компетентнісно орієнтованого навчання української мови.

Проведено констатувальний етап експерименту, сфокусований на таких питаннях: проблема класифікації методів в умовах компетентнісного навчання; типології методів, які використовують педагоги-предметники для організації компетентнісно орієнтованого навчання; з'ясування усвідомлення вчителями сутності методів навчання; ефективності їх використання; пропозицій учителів-словесників щодо наукового забезпечення розв'язання досліджуваної проблеми.

Констатувальний етап передбачав спостереження за освітнім процесом, аналіз сайтів, блогів учителів української мови і літератури, онлайн-опитування, яким було охоплено 108 респондентів із різних областей України. Розроблена анкета мала 8 запитань. На перше запитання – «Якою класифікацією Ви керуєтеся під час вибору методів навчання?» – відповіді розподілено таким чином: 55,6% учителів української мови і літератури відповіли, що використовують пояснювально-ілюстративний, частково-пошуковий, репродуктивний, проблемного викладу, дослідницький методи; 23,1% – проблемний, показово-рецептивний, інформаційно-рецептивний, стимулювально-пошуковий, спонукально-пошуковий, спонукально-репродуктивний; 17,6% респондентів відповіли, що застосовують усний виклад, бесіду, спостереження учнів над мовою, роботу з підручником, метод вправ.

Незначна кількість респондентів зазначила, що використовують класифікацію О. Біляєва (2 особи, це становить 0,9% від загальної кількості відповідей), однак із уточненням (усний виклад може бути проблемним, домінує евристична бесіда); стільки ж учителів зазначили, що поєднують різні класифікації. Це свідчить про необхідність уточнення або розроблення оновленої класифікації методів навчання, які відповідали б потребам сучасного освітнього процесу щодо підготовки учителів-предметників.

Наступне запитання було сформульоване таким чином: «За якими ознаками Ви визначаєте, чи є конкретний метод компетентнісно орієнтованим?». 66,7% респондентів зазначили: «наскільки ефективним є метод для формування предметної і ключових компетентностей»; 29,6% – «забезпечує оптимальну взаємодію вчителя й учнів», 12% – «реалізовує функції навчання». Оскільки немає однотайності у відповідях, потребують розроблення вимоги до компетентнісно орієнтованих методів, критерії їх відбору та показники ефективності застосування.

Як свідчать результати анкетування, учителі найчастіше використовують практичний метод, бесіду, проблемно-пошуковий, частково-пошуковий, пояснювально-ілюстративний, проблемний (проблемного викладу, проблемне навчання), метод вправ (вправи), інфомедійний, дослідницький, карту мислення, біоадекватний, метод проєктів, інтерактивні, методи критичного мислення тощо.

Найрідше застосовують у роботі репродуктивний, дослідницький, наочний, лекцію, роботу з підручником та ін.

Окремі методи, наприклад, дослідницький, роботи з підручником, включено до обох груп, що свідчить про наявність суб'єктивного чинника в доборі методів навчання української мови. Деякі назви методів мають варіанти проблемний (проблемного викладу, проблемне навчання). Це актуалізує проблему термінологійної точності. Потребує розв'язання й проблема теоретичного обґрунтування класифікації методів для ефективного розв'язання завдань компетентісно орієнтованого навчання української мови.

На запитання: «Який аспект проблеми методів потребує максимальної уваги науковців?» отримали такі відповіді: проблеми добору методів в умовах дистанційного й змішаного навчання – 58,3%; проектування класифікації методів розвитку критичного мислення – 18,5%; розроблення методів організації самостійної діяльності учнів 16,7 %.

Спостереження за освітнім процесом, аналіз персональних сайтів, блогів, сторінок учителів української мови і літератури підтвердили результати онлайн-опитування.

Таким чином, стало очевидним, що впорядкування й модернізація напрацьованої теорією і практикою типології методів навчання української мови на часі. Це спонукало науковців до розроблення термінологійного апарату, оптимальної класифікації методів, опису сутнісних характеристик їх, переліку прийомів того чи того методу, виокремлення їх переваг для дистанційного навчання, а також для формування предметної та ключових компетентностей учнів.

Теоретично обґрунтовано й запропоновано як орієнтир у практичній діяльності вчителя класифікацію методів для ефективного розв'язання завдань компетентісно орієнтованої українськомовної освіти, що об'єднує методи у такі групи: 1) *пізнавальні* (здатні активізувати пізнавальну діяльність учнів, мотивувати їх на вивчення нового, закріплення вивченого, пізнання нових явищ, засвоєння інформації, поглиблення вже наявних знань, виявлення навчальних і життєвих проблем і пошук способів розв'язання їх тощо); 2) *творчого застосування* (спрямовують діяльність учнів на впровадження у життєву практику вивченого; пошуки ситуацій застосування знань і вмінь у нових умовах; створення різних видів «продуктів» тощо); 3) *організації пізнавальної діяльності* (формулювання цілей, планування етапів роботи; добір способів реалізації поставлених цілей; виявлення й оцінювання результатів, аналіз діяльності).

Обґрунтовано доцільність у застосуванні такого поділу методів дистанційного навчання української мови: *методи вчителя* (методи навчання), *методи учня* (методи учіння) і *методи їхньої спільної діяльності*. *Визначено* методи учіння для кожного виду діяльності, зокрема: оргдіяльнісні; методи опрацювання й засвоєння інформації; методи закріплення й творчого застосування знань і вмінь; методи самоконтролю.

Визначено когнітивний і розвивальний потенціал методів, зокрема методу самостійної роботи з джерелами інформації, асоціативного, розповіді, проблемних, діалогічної взаємодії та ін.

Розроблено структуру й підготовлено два розділи монографії «Методи навчання української мови учнів гімназії та ліцею».

Опубліковано розділи в колективних монографіях, статті, тези.

Результати другого, *експериментально-коригувального*, етапу такі:

Розроблено та експериментально перевірено алгоритм добору методів компетентнісного навчання української мови, що містить такі кроки: визначення класифікації методів за певною ключовою ознакою; вибір цілей, намірів і дій суб'єктів освітнього процесу, спрямованих на досягнення результатів; вибір прийомів для реалізації цих дій; вибір засобів реалізації означених прийомів діяльності; уточнення послідовності реалізації прийомів; розгляд сконструйованих варіантів методів; рефлексія.

Скориговано типологію методів, зокрема *схарактеризовано* модернізовані класичні методи навчання, *обґрунтовано* недоцільність витіснення методу розповіді сторителінгом; *замінено* назву методу самостійної роботи з підручником на метод самостійної роботи з джерелом інформації; *здійснено паспортизацію* низки методів, зокрема асоціативного, ситуаційного, методу вправ та ін.

У процесі дослідження з'ясовано, що для процесу учіння важливі такі групи методів: оргдіяльнісні, опрацювання й засвоєння інформації, закріплення й творчого застосування знань і вмінь, самоконтролю. Експериментально доведено, що актуальними для процесу навчання вважаємо всі різновиди методу розповіді, що зумовлено особливостями суб'єкт-суб'єктного навчання, згідно з яким учитель втрачає ключові позиції, урівнюючись у правах і обов'язках з учнями, тому більшість методів розподілено між самонавчанням учня і спільною діяльністю суб'єктів освітнього процесу. До методів спільної діяльності вчителя й учнів уналежнено діалогічний, спостереження за мовою, проблемний, ситуаційний, метод проєктів, метод роботи з підручником/ роботи з навчальною інформацією.

Особливе місце в експериментальній роботі було відведено методу роботи з навчальною інформацією. Підтверджено доцільність збагачення його новими прийомами, спрямованими на формування компетентного мовця.

У процесі експерименту підтверджено ефективність прийомів ранжування інформації, виписування ключових слів, словосполучень, цитат, укладання різноманітних словників («Слово дня», «Мовознавчі поняття», «Жменька слів для доброго настрою» тощо), формулювання запитань за матеріалами підручника (теоретичними відомостями, тексту вправи), які учні можуть формулювати індивідуально, парами, групами.

Підготовлено рукописи препринту (концепції) «Концепція добору і застосування методів компетентнісно орієнтованого навчання української мови учнів гімназії й ліцею», монографії «Методи навчання української мови учнів гімназії та ліцею»; розділів словника-довідника «Методика навчання української мови. Термінологічний словник», розділів практичного посібника «Практикум з методики навчання української мови».

Опубліковано статті, тези.

Результати третього, *узагальнювально-впроваджувального*, етапу:

Експериментально перевірено ефективність дібраних методів на уроках української мови в закладах загальної середньої освіти. *Засвідчено* позитивну

динаміку щодо ефективності застосування осучаснених традиційних та інноваційних методів методики у навчанні української мови учнів гімназії і ліцею, зокрема, з'ясовано, що процес спостереження повинен бути: • чітко спланованим для розв'язання визначеної пізнавальної задачі, що впливає з теми уроку або поставленого завдання; • цілеспрямованим (учні й учениці фокусують увагу на певних мовних явищах, фактах, процесах, що передбачені завданням); • планомірним (здійснюватися за певним планом, ґрунтуючись на конкретному завданні, зосереджуючись на осмисленні найголовнішого та істотного); • активним та вибірковим, коли учні шукають потрібне, використовують досвід здобуття на попередніх етапах роботи з мовним матеріалом; • систематичним, що даватиме змогу сприймати мовні явища в різних комунікативних ситуаціях.

Доведено, що осучаснення традиційних методів навчання української мови на засадах діалогізації й проблематизації сприяє актуалізації компетентнісних складників методики навчання української мови, стимулює природно мотивовану пізнавальну активність, усвідомленість засвоєння мовної теорії і стійкість навичок, мовленнєво-мисленнєву діяльність, розвиток критичного мислення, залучення досвіду і розвиток емоційної сфери здобувачів освіти тощо; *узагальнено* результати експерименту; *засвідчено* позитивну динаміку щодо ефективності застосування осучаснених традиційних та інноваційних методів методики у навчанні української мови учнів гімназії і ліцею.

Триває узагальнення результатів експерименту, *моніторинг* упровадження, *виявлення* соціального ефекту впровадження результатів наукового дослідження.

Підготовлено рукописи *практичного* посібника «Практикум з методики навчання української мови»; *методичних рекомендацій* «Застосування методів компетентнісно орієнтованого навчання української мови в гімназіях і ліцеях в умовах воєнного стану»; *словника-довідника* «Методика навчання української мови».

Опубліковано статті й тези з теми дослідження.

Експериментальна база дослідження:

Експериментальна база: Вишнівський академічний ліцей «Основа», Комунальний заклад «Ясногородська гімназія-освітній центр» Макарівської районної ради Київської області, спеціалізована природничо-математична школа I-III ступенів №16 імені М.О. Кириленка Білоцерківської міської ради Київської області; «Монастирищенська спеціалізована школа I-III ступенів №5» Монастирищенської районної ради Черкаської області; Золотоніська гімназія ім. С.Д. Скляренка Золотоніської міської ради Черкаської області, Червоноградська ЗОШ I-III ст. №4 Львівської області, КЗ СОР «Глухівський ліцей-інтернат з посиленою військово-фізичною підготовкою» Сумської області; Київський університет імені Бориса Грінченка, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького; Житомирський державний університет імені Івана Франка, ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського», Херсонський державний університет, Національний технічний університет «Дніпровська

політехніка»; Запорізький ОІППО, Херсонський ОІППО, КЗ ЛОР «Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти».

ВИСНОВКИ

Відповідно до визначених у 2021р. загальною програмою дослідження завдань НДР з теми «Теоретико-методичні засади добору й застосування методів навчання української мови учнів гімназії та ліцею» співробітники відділу навчання української мови та літератури (сектор «Українська мова») досягли таких результатів:

1. Відповідно до першого завдання дослідження було укладено тезаурус дослідження. З огляду на те, що сталося чимало змін в українській мові, які є результатом її динамічного розвитку в нових суспільно-політичних, соціокультурних умовах; у лінгводидактиці, зумовлені зміною традиційної ЗУНівської парадигми компетентнісною, що спричинило оновлення змісту навчання української мови й перегляд дидактичного інструментарію; упровадженням дистанційного, змішаного навчання; застосуванням нових інформаційно-комунікаційних технологій, тому числі штучного інтелекту, виникла потреба інтерпретувати традиційні методичні поняття в новому контексті, подати варіанти правильного написання тих чи тих понять, які вироблені в результаті тісної співпраці з науковими співробітниками Інституту української мови НАН України, запропонувати варіанти термінологічного слововживання, оприлюднити систематизовану інформацію про джерела, які допоможуть читачам самостійно зорієнтуватися в термінологічному просторі.

У дослідженні враховано, що значно зміцнили й поглибилися зв'язки лінгводидактики із окремими галузями суміжних науками – філософією освіти, психодидактикою, педагогічною психологією, когнітивною психологією, прагмалінгвістикою, риторикою, жанрологією, лінгвістикою тексту та ін. Усе це зумовило необхідність підготовки тезаурусу, спрямованого на формування «культури послуговування термінологічним апаратом» (С. Омельчук). Тезаурус дослідження став складником *словника-довідника* «Методика навчання української мови. Термінологічний словник». Критеріями добору термінів було обрано частотність їх застосування, новизна, багатозначність і багатоваріантність тлумачень їх (актуалізація знань, аналогія у навчанні української мови, асоціація, вибір методу тощо). Крім лінгводидактичних термінів, запропоновано тлумачення окремих загальнопедагогічних, психологічних, мовознавчих, мовленнєвознавчих та інших термінів, поширених у лінгводидактичному дискурсі (внутрішня мотивація, жанр мовлення, гейміфікація навчання, джерела емоційності навчання, дидактичні ігри, дистанційне навчання тощо).

2. Відповідно до другого завдання було *розроблено* концепцію добору й застосування методів компетентнісно орієнтованого навчання української мови в закладах загальної середньої освіти, *мета* якої полягає в досягненні чіткості подання ключового терміна лінгводидактики, його видів, а також узаємодії його з іншими науковими термінами, надання орієнтирів для ефективного використання методів в освітньому процесі й для майбутніх досліджень лінгводидактиків. У концепції *уточнено* сутність понять «метод» і «прийом»: метод – це спосіб досягнення освітніх цілей, які визначають суб'єкти освітнього

процесу; прийом – складник методу, певна дія, що в поєднанні з іншими діями (прийомами) забезпечує цілісність структури методу, здійснює запуск, відповідає за динаміку (процес) і результат; *схарактеризовано* загальнодидактичні й лінгвометодичні виклики, зокрема: довільне вживання термінів і трактування особливостей кореляції їх; стихійне продукування й неконтрольоване зростання чисельності методів; невиправдана метафоризація наукової термінології («Морфологічний ящик», «Павутинка дискусії» «Гірлянди асоціацій», «Ромашка», «Ручки всередині», «Таємні таланти», «Я пишаюсь», «Я змінюю своє ім'я» та ін.); брак оптимальних класифікацій методів; брак спеціальних досліджень методів навчання української мови в умовах компетентнісного підходу. Зважаючи на актуальність роботи над збагаченням активного словника учнів, *виявлено і схарактеризовано* специфічні прийоми, а саме: пряме тлумачення, використання семантичних образів; асоціювання; етимологізація; зіставлення слова з синонімічними; добір синонімів; складання словосполучень, речень; описове пояснення значення (портретування слова); добір ситуацій для використання нового слова; створення семантичних карт тощо. *Обґрунтовано і схарактеризовано* як ключові такі функції методів навчання української мови: пізнавальну, розвивальну, виховну, формувальну, спонукальну, контролювальну. *Здійснено* кореляцію методів і «нових умов», а саме тих, що свідчать про зміну траєкторії руху української освіти, як-от: 1). Зміна цілей освіти в Законі України «Про освіту», Державному стандарті загальної середньої освіти, відповідно до чого освіту сприймаємо як розвиток і саморозвиток (ця умова актуалізує методи дистанційного навчання, самостійної роботи з джерелами інформації; психодидактичні методи). 2. Високий запит у цивілізованому світі на людський капітал (відповідно до цієї умови високі позиції посідають творчі методи, практико-орієнтовані; особливої ваги набуває робота з текстами, інформацією й жанрами мовлення, що ефективно для формування наскрізних умінь, необхідних як база для формування ключових компетентностей – завершального результативного показника, що є суспільним запитом на «людський капітал»).

Визначено і схарактеризовано критерії добору методів і прийомів навчання української мови, а саме: психологічний, змістовий, соціокультурний, виховний, розвивальний, критерій інформаційно-комунікативного забезпечення.

Означена проблема стала предметом обговорення на численних круглих столах і конференціях, рекомендації яких донесено до педагогічної спільноти на шпальтах часописів, у виступах під час вебінарів.

3. Відповідно до третього завдання *теоретично обґрунтовано й запропоновано* як орієнтир у практичній діяльності вчителя класифікацію методів для ефективного розв'язання завдань компетентнісно орієнтованої українськомовної освіти, що об'єднує методи у такі групи: 1) *пізнавальні* (здатні активізувати пізнавальну діяльність учнів, мотивувати їх на вивчення нового, закріплення вивченого, пізнання нових явищ, засвоєння інформації, поглиблення вже наявних знань, виявлення навчальних і життєвих проблем і пошук способів розв'язання їх тощо); 2) *творчого застосування* (спрямовують діяльність учнів на впровадження у життєву практику вивченого; пошуки

ситуацій застосування знань і вмінь у нових умовах; створення різних видів «продуктів» тощо); 3) *організації пізнавальної діяльності* (формулювання цілей, планування етапів роботи; добір способів реалізації поставлених цілей; виявлення й оцінювання результатів, аналіз діяльності).

Обґрунтовано доцільність у застосуванні такого поділу методів дистанційного навчання української мови: *методи вчителя* (методи навчання), *методи учня* (методи учіння) і *методи їхньої спільної діяльності*. *Визначено* методи учіння для кожного виду діяльності, зокрема: оргдіяльнісні; методи опрацювання й засвоєння інформації; методи закріплення й творчого застосування знань і вмінь; методи самоконтролю. *Схарактеризовано* модернізовані класичні методи навчання, *обґрунтовано* недоцільність витіснення методу розповіді сторителінгом; *замінено* назву методу самостійної роботи з підручником на метод самостійної роботи з джерелом інформації; *здійснено паспортизацію* низки методів, зокрема асоціативного, ситуаційного, методу вправ та ін.

4. Згідно з четвертим завданням дослідження було *визначено* когнітивний і розвивальний потенціал методів, зокрема методу спостереження, самостійної роботи з джерелами інформації, асоціативного, розповіді, проблемних, діалогічної взаємодії, проєктів та ін.

5. Відповідно до п'ятого завдання було забезпечено методичний супровід процесу підготовки й самопідготовки вчителя до викладання української мови в закладах загальної середньої освіти, проведено курси для вчителів української мови і літератури України. З метою встановлення фактичного стану реалізації компетентнісного підходу в навчанні української мови, зокрема визначення переліку проблем, які відчують учителі в процесі добору й застосування методів навчання української мови було здійснено спостереження за освітнім процесом, станом методичної роботи вчителів, забезпечено необхідну науково-методичну консультативну підтримку вчителям української мови щодо впровадження компетентнісно спрямованих методів навчання, здійснено пошук шляхів розв'язання педагогічних і методичних проблем для подолання освітніх втрат в умовах наслідків війни.

Підготовлено методичні рекомендації щодо застосування методів компетентнісно орієнтованого навчання української мови в гімназіях і ліцеях в умовах воєнного стану, зокрема *з'ясовано* багатоаспектність підходів до застосування методичного інструментарію навчання української мови для подолання освітніх втрат в умовах наслідків війни.

6. Відповідно до наступного завдання дослідження було *експериментально перевірено* ефективність дібраних методів на уроках української мови в закладах загальної середньої освіти. *Засвідчено* позитивну динаміку щодо ефективності застосування осучаснених традиційних та інноваційних методів методики у навчанні української мови учнів гімназії і ліцею, зокрема, *з'ясовано*, що процес спостереження повинен бути: • чітко спланованим для розв'язання визначеної пізнавальної задачі, що впливає з теми уроку або поставленого завдання; • цілеспрямованим (учні й учениці фокусують увагу на певних мовних явищах, фактах, процесах, що передбачені завданням); • планомірним (здійснюватися за певним планом, ґрунтуючись на

конкретному завданні, зосереджуючись на осмисленні найголовнішого та істотного); • активним та вибірково, коли учні шукають потрібне, використовують досвід здобуття на попередніх етапах роботи з мовним матеріалом; • систематичним, що даватиме змогу сприймати мовні явища в різних комунікативних ситуаціях.

З'ясовано, що в умовах компетентнісної освітньої парадигми метод навчання може бути і шляхом, і способом засвоєння учнями важливого для їхнього розвитку соціального досвіду, визначеного змістом навчального предмета, набуття комунікативного досвіду, формування ставлень і цінностей, тобто інструментом формування предметних і ключових компетентностей. У цьому випадку домінувальною стає розвивально-інформаційна природа методу.

Установлено, що відбувається психологізація освітнього процесу, тобто доповнення методів навчання української мови психологічними прийомами для створення позитивного емоційного тла уроку, ситуації успіху, забезпечення психологічної підтримки учнів, формування в них стійкої мотивації до засвоєння української мови, інтересу до предмета, розвитку особистісних якостей, адже кожен метод навчання має виконувати не тільки навчальну, розвивальну та виховну функції, а й мотиваційну, рефлексійну, корекційну. Усе частіше на уроках української мови в складі різноманітних методів педагогіки використовують різноманітні психологічні прийоми (аналіз ситуацій морального вибору, обговорення конфліктів, тренування емпатії, саморозуміння, творчі, ігрові тощо), що допомагають створити позитивне емоційне тло уроку, активізувати мисленнєво-мовленнєву діяльність здобувачів освіти, підвищують їхню мотивацію до навчання.

Доведено, що осучаснення традиційних методів навчання української мови на засадах діалогізації й проблематизації сприяє актуалізації компетентнісних складників методики навчання української мови, стимулює природно мотивовану пізнавальну активність, усвідомленість засвоєння мовної теорії і стійкість навичок, мовленнєво-мисленнєву діяльність, розвиток критичного мислення, залучення досвіду і розвиток емоційної сфери здобувачів освіти тощо; *узагальнено* результати експерименту; *засвідчено* позитивну динаміку щодо ефективності застосування осучаснених традиційних та інноваційних методів методики у навчанні української мови учнів гімназії і ліцею.

Співробітники відділу розробили питання онлайн-анкети, що розміщені за відповідними покликанням: https://docs.google.com/forms/d/1C9-_B0KIN4xrXCAK74ZFT-yhm8lHxZ3yv7CEBUDGA40/edit?ts=6556741c

Результати анкетування засвідчили, що оптимальний метод навчання має відповідати таким вимогам: забезпечувати оптимальну взаємодію вчителя й учнів (47,2%), уможливити формування мовних і мовленнєвих умінь і навичок учнів (40,3%), реалізувати функції навчання (9,7%), сприяти раціональному використанню часу уроку (2,8%). Під час вибору методу навчання вчителі української мови і літератури керуються: визначеними в чинній програмі результатами навчання (47,2%), досвідом роботи (22,2%), метою уроку (15,3%), порадами колег (9,7%), інтернетними ресурсами (4,2%),

власними уподобаннями (1,4%). За ефективність проранжувати методи навчання в такий спосіб: практичні (68,1%), наочні (25%), словесні (6,9 %).

76,4% учителів вважають запропоновану в процесі дослідження класифікацію методів навчання доцільною.

У процесі спілкування з учителями експериментальних закладів і методистів інститутів післядипломної педагогічної освіти було висловлене побажання подати приклади застосування методів компетентісно орієнтованого навчання української мови. Це побажання було зреалізовано в публікаціях та рукописах практичного посібника, методичних рекомендацій.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. З огляду на необхідність чіткого розмежування ключових термінів української лінгводидактики пропонуємо найбільш оптимальні тлумачення методу й прийому:

Метод навчання – це спосіб досягнення навчальних цілей, які ставлять перед собою суб'єкти освітнього процесу.

Прийом – це складник методу, певна структурна одиниця, універсальність якої визначає здатність бути елементом кількох методів.

Ці терміни мають певне підпорядкування і не є взаємозамінювані. Відповідно методом вважаємо певний алгоритм дій/взаємодії, цілісність і результативність якого забезпечує система прийомів.

2. Пріоритетним завданням учителів і науковців є пошук оптимальних методів і прийомів формування предметної й ключових компетентностей здобувачів освіти в процесі навчання української мови. З огляду на це доцільним є такий поділ методів: методи вчителя (методи навчання), методи учня (методи учіння) і методи їхньої спільної діяльності.

Для процесу учіння важливі такі групи методів: оргдіяльнісні, опрацювання й засвоєння інформації, закріплення й творчого застосування знань і вмінь, самоконтролю. Актуальними для процесу навчання є всі різновиди методу розповіді, що зумовлено особливостями суб'єкт-суб'єктного навчання, згідно з яким учитель втрачає ключові позиції, урівнюючись у правах і обов'язках з учнями, тому більшість методів розподілено між самонавчанням учня і спільною діяльністю суб'єктів освітнього процесу. До методів спільної діяльності вчителя й учнів належать діалогічний, спостереження за мовою, проблемний, ситуаційний, метод проєктів, метод роботи з підручником / роботи з навчальною інформацією.

3. У практичній діяльності учителі-словесники поєднують традиційні та інноваційні методи навчання української мови. Наприклад, якщо розглядати метод спостереження над мовою в системі проблемного навчання, то означений метод містить складники дослідницького методу. На уроках різних типів необхідно організувати роботу в такий спосіб, щоб учень / учениця мали можливість задовольнити свої освітні потреби, тобто перетворити процес здобування знань на необхідність. Метод спостереження над мовою можна застосовувати для вивчення широкого кола явищ, він цінний можливістю змінювати «поле охоплення» досліджуваного об'єкта, дає змогу висувати й перевіряти додаткові гіпотези.

4. Осучаснення традиційних методів навчання української мови на засадах діалогізації й проблематизації сприяє актуалізації компетентнісних складників методики навчання української мови, стимулює природно мотивовану пізнавальну активність, усвідомленість засвоєння мовної теорії і стійкість навичок, мовленнєво-мисленнєву діяльність, розвиток критичного мислення, залучення досвіду і розвиток емоційної сфери здобувачів освіти тощо

5. До умов результативності застосування осучаснених традиційних методів навчання учнів гімназії і ліцею належать такі: установлення партнерських суб'єкт-суб'єктних стосунків між учасниками освітнього процесу; конструювання педагогами уроків розвивального навчального діалогу; створення умов для активного навчання здобувачів освіти; упровадження в освітній процес методів діалогічної взаємодії; опанування учнями елементів діалогової технології; застосування елементів проблематизованого й дослідницького навчання; взаєморозуміння і взаємне прийняття позицій одне одного; наявність на кожному етапі евристичної діяльності рефлексійного зворотного зв'язку – як внутрішнього (щодо власних здобутків), так і зовнішнього (зіставно з досягненнями інших учнів); оперативний зворотний зв'язок тощо.

6. Упровадження компетентнісного підходу зумовлює перегляд наявних класифікацій вправ і доповнення їх такими вправами, що відповідають викликам сьогодення і вимогам Державного стандарту базової середньої освіти. Зазначимо, що вправи не можна розглядати лише як ілюстрації до теоретичних відомостей з мови, різних визначень і правил. Вони мають бути спрямовані на активізацію текстотвірної діяльності здобувачів освіти, збагачення їхнього активного словника, формування ціннісного ставлення до української мови як державної мови; розвиток в учнів і учениць умінь застосовувати здобуті знання для розв'язання навчальних і життєвих завдань; засвоєння особливостей стилів і жанрів української мови, формування мовної стійкості, мовного чуття і мовного смаку; формування ключових компетентностей.

Особлива роль в освітньому процесі належить вправам, що передбачають установлення асоціативних і причиново-наслідкових зв'язків між фактами, прикладами, явищами, ідеями; обговорення проблемних запитань, добір аргументів й ілюстрування їх прикладами, розрізнення фактів й оцінних суджень, пошук фактів, спростування оцінних суджень, моделювання ситуацій, максимально наближених до життєвих.

Складником вправ мають стати компетентнісно орієнтовані завдання, спрямовані на розвиток мотиваційної сфери учнів, їхніх ціннісних орієнтацій, усвідомленні важливості своєї діяльності для подальшого саморозвитку й самоосвіти та ін.

УПРОВАДЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Одержано позитивні відгуки з таких установ і закладів: Червоноградської загальноосвітньої школи I-III ступенів №4 Львівської області, Вишнівського академічного ліцею «Основа» Києво-Святошинської районної ради Київської області, опорного закладу загальної середньої освіти «Монастирищенська спеціалізована школа I-III ступенів №5» Монастирищенської районної ради

Черкаської області, ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського».

Апробація результатів дослідження здійснювалася шляхом виступів на науково-практичних конференціях, вебінарах, семінарах, круглих столах, гостьових лекціях.

Співробітники відділу взяли участь у 132 масових науково-практичних заходах, серед яких міжнародні конференції – 38, всеукраїнські конференції – 31, круглі столи – 3, семінарів – 8, вебінарів – 43, гостьових лекцій – 6, читання – 1, тренінги – 2. Крім того, ідеї дослідження були використані під час проведення курсів підвищення кваліфікації вчителів української мови і літератури.

Науковий доробок співробітниць відділу Н.Голуб та О.Горошкіної слугував базою для створення компетентісно орієнтованої методики, яку реалізують учителі, учасники пілотного проєкту і визнано як ефективний

ПРОВЕДЕННЯ МАСОВИХ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ ЗАХОДІВ.

Проведено заходи (10):

1. Круглий стіл *«Методи навчання української мови: сучасний контекст»*, присвячений пам'яті члена-кореспондента НАПН України, доктора педагогічних наук, професора Біляєва Олександра Михайловича, 25 березня 2021 року, м. Київ.

Організатор: відділ навчання української мови та літератури Інституту педагогіки НАПН України.

Мета заходу: залучити учасників до обговорення актуальних питань, пов'язаних із добором і застосуванням методів компетентісно орієнтованого навчання української мови, ознайомити педагогічну спільноту з основними аспектами дослідження, результатами проведеного онлайн-анкетування вчителів української мови і літератури.

За результатами роботи конференції видано збірник тез: *Методи навчання української мови: сучасний контекст: збірник матеріалів круглого столу, присвяченого пам'яті члена-кореспондента НАПН України, доктора педагогічних наук, професора Біляєва Олександра Михайловича (25 березня 2021 р., м. Київ). Київ : Педагогічна думка, 2021. 90 с.*

2. VII Міжнародна науково-практична конференція *«Неперервна освіта нового сторіччя: досягнення та перспективи»*, 13-15 травня 2021 року, м. Запоріжжя

Організатори: Запорізький ОППО, Інститут педагогіки НАПН України

Мета заходу: залучити учасників до обговорення актуальних питань, ознайомити педагогічну спільноту з проміжними результатами дослідження.

3. Всеукраїнський семінар *«Ретроспекція і перспективи розвитку української лінгводидактики»* (до 95-річчя Інституту педагогіки), 23 вересня 2021 р.

Мета заходу: залучити учасників до обговорення актуальних питань, ознайомити педагогічну спільноту з результатами досліджень відділу навчання української мови та літератури, що визначали вектори визначення змісту навчання, традиції підручникотворення, підготовку науковців у галузі

лінгводидактики, ознайомити з результатами наукового дослідження (проміжними).

4. Круглий стіл «Актуальні проблеми унормування терміносистеми педагогічної галузі», 16 грудня 2021 року

Організатори: Інститут педагогіки НАПН України, Інститут української мови НАН України

Мета заходу: залучити учасників до обговорення актуальних питань, пов'язаних із динамікою термінологічної системи педагогічної науки, стандартизацією термінологічного апарату, дотриманням літературних норм у сучасній фаховій термінології.

Перелік питань для обговорення:

1. Лінгводидактична термінологія в контексті нормативності.
2. Тенденції застосування лінгводидактичних термінів у наукових текстах.
3. Критерії вибору лінгводидактичного терміна.
4. Шляхи професійного впливу на мовну практику
5. Вебінар для вчителів, студентів, аспірантів «*Методи компетентнісно орієнтованого навчання української мови*», 25 листопада 2021 р

Організатори: Національна академія педагогічних наук України (Відділення загальної середньої освіти, Відділення загальної педагогіки та філософії освіти), Інститут педагогіки НАПН України.

Учасники: вчителі експериментальних шкіл, студенти закладів вищої освіти, методисти закладів післядипломної педагогічної освіти, викладачі вишів.

Мета заходу – апробувати результати наукових досліджень, отриманих науковими працівниками, учителями експериментальних шкіл Інституту педагогіки НАПН України в 2021 році; визначити перспективні напрями вдосконалення наукової роботи, підвищення якості та соціальної значущості її результатів у контексті модернізаційних змін, що відбуваються сьогодні в науково-освітній галузі України.

За результатами роботи конференції видано збірник тез: Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2021 рік. Київ : Педагогічна думка, 2021.

6. Круглий стіл «Методи компетентнісного навчання української мови», присвячений пам'яті члена-кореспондента НАПН України, доктора педагогічних наук, професора Біляєва Олександра Михайловича, 28 жовтня 2023 р.

Організатор: відділ навчання української мови та літератури Інституту педагогіки НАПН України.

Мета заходу: залучити учасників до обговорення актуальних питань, пов'язаних із добором і застосуванням методів компетентнісно орієнтованого навчання української мови, ознайомити педагогічну спільноту з основними результатами дослідження, науковою продукцією відділу.

Перелік питань для обговорення:

- актуалізація ціннісного й емоційного потенціалу методів навчання мови в контексті українських викликів;

- модернізація традиційних методів навчання української мови: діалогізаційний аспект;
- синергія методів навчання й виховання на уроках української мови як вимога часу.

За матеріалами круглого столу видано збірник матеріалів: *Методи компетентнісного навчання української мови: збірник матеріалів круглого столу, присвяченого пам'яті члена-кореспондента НАПН України, доктора педагогічних наук, професора Біляєва Олександра Михайловича (28 вересня 2023 р., м. Київ). Київ : Педагогічна думка, 2023. 105 с.*

7. Діалог-сесія «Формування наскрізних умінь здобувачів освіти засобами інноваційних технологій на уроках української мови та літератури» у межах міжнародної науково-практичної конференції «Освіта та наука крізь виклики сьогодення» спільно із Запорізьким ОІППО, 17 травня 2023.

Мета заходу: залучити учасників до обговорення актуальних питань, пов'язаних із добором і застосуванням методів компетентнісно орієнтованого навчання української мови, ознайомити педагогічну спільноту з основними результатами дослідження відділу.

8. Всеукраїнський семінар «Динаміка мовної норми в науково-освітньому дискурсі початку XXI століття» спільно з Інститутом української мови НАН України, 25 травня 2023.

Мета заходу: залучити учасників до обговорення актуальних питань, пов'язаних із динамікою мовної норми в науковому дискурсі, дотриманням літературних норм у сучасній педагогічній термінології. .

Проблеми для обговорення:

- унормування науково-освітньої комунікації: мова освітніх платформ в Україні;
- тенденції змін у науково-навчальному дискурсі та проблеми внормування професійної мови педагога;
- науковий стиль української літературної мови: динаміка норми.

9. Всеукраїнська науково-практична конференція «Євроінтеграційні пріоритети філології й лінгводидактики в освітній системі України спільно з ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», Глухівським національним педагогічним університетом імені Олександра Довженка, Запорізьким національним університетом, КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради, Київським університетом імені Бориса Грінченка, ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені Степана Дем'янчука» (м. Рівне). Місце проведення - Полтава.

Мета заходу: залучити учасників до обговорення актуальних питань, пов'язаних із актуальними лінгводидактичними дослідженнями, ознайомити педагогічну спільноту з основними результатами наукового дослідження відділу.

10. Всеукраїнська конференція «Образне слово Луганщини», присвячена 160-річчю від дня народження українського вченого Бориса Грінченка, спільно з ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», Інститутом української мови НАН України, Бердянським державним педагогічним університетом, Волинським національним університетом імені

Лесі Українки, Херсонським державним університетом, ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені Степана Дем'янчука» (м. Рівне), 07-08 грудня 2023 р. Місце проведення - Полтава.

Мета заходу: залучити учасників до обговорення актуальних питань, пов'язаних із використанням художніх текстів в освітньому процесі, ознайомити з особливостями організації спостережень учнів над мовою художніх текстів.

1. Міжнародний рівень

Міжнародні конференції, проведені за кордоном (8):

1. VII Міжнародна науково-практична конференція «Неперервна освіта нового сторіччя: досягнення та перспективи», 13-15 травня 2021 року, м. Запоріжжя (відділ - співорганізатори)

(Учасники: Бондаренко Н.В., Галаєвська Л.В., Голуб Н.Б., Горошкіна О.М., Попова Л.О., Новосьолова В.І.)

2. Міжнародна науково-практична конференція «THE WORLD OF SCIENCE AND INNOVATION», 10–12 лютого 2021 року, Велика Британія, м. Лондон.

(Учасники: Бондаренко Н.В.)

3. Міжнародна науково-практична конференція «FUNDAMENTAL AND APPLIED RESEARCH IN THE MODERN WORLD», 17–19 лютого 2021 року, США, м. Бостон.

(Учасники: Бондаренко Н.В.)

4. Міжнародна науково-практична конференція «DIGITAL ECONOMY AND DIGITAL SOCIETY», 28–29 травня 2021 року, Республіка Польща, м. Катовіце

(Учасники: Бондаренко Н.В.)

5. Міжнародна науково-практична конференція «DIGITAL ECONOMY AND DIGITAL SOCIETY»

Дата: 29–30 квітня 2022 року, Республіка Польща, Катовіце

(Учасники: Бондаренко Н.В.)

6. XXI Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку», 7 червня 2022 року, Угорщина м. Дебрецен

(Учасники: Новосьолова В.І.)

7. П'ята (V) Міжнародна науково-практична конференція

Назва: «SCIENCE AND TECHNOLOGY: PROBLEMS, PROSPECTS AND INNOVATIONS», 16–18 лютого 2023 року, Осака, Японія.

(Учасники: Бондаренко Н.В.)

8. XIII Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «A substantive representation of the system of scientific knowledge», 27-28, березня 2023 року, Латвія, Рига.

(Учасники: Галаєвська Л.В.)

Міжнародні конференції, проведені в Україні (30):

1 Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Проблеми сучасного підручника», 20-21 травня 2021 року, м. Київ.

(Учасники: Бондаренко Н.В., Галаєвська Л.В., Голуб Н.Б., Горошкіна О.М., Попова Л.О., Новосьолова В.І.)

2. Міжнародна науково-практична конференція «Якість освіти в умовах глобалізації світового освітнього простору», м. Дніпро, 30 вересня, 2021 р.

(Учасники: Бондаренко Н.В.),

3. II Міжнародна науково-практична конференція «Особистість в історії, літературі та методиці навчання», 28 жовтня 2021 року в Івано-Франківськ. (Учасники: Бондаренко Н.В.)

4. Перша Міжнародна науково-практична конференція «MODERN RESEARCH IN WORLD SCIENCE», 17–19 квітня 2022 р., Львів, Україна;

(Учасники: Бондаренко Н.В.)

5. Друга Міжнародна науково-практична конференція «MODERN RESEARCH IN WORLD SCIENCE», 15–17 травня 2022 р., Львів,

(Учасники: Бондаренко Н.В.)

6. Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Інновації в сучасній освіті: методологія, технології, ресурсне забезпечення, дидактичні та виховні аспекти», 20 травня 2022 року, Ізмаїл.

(Учасники: Голуб Н.Б.)

7. IX Міжнародна наукова конференція «Лінгвалізація світу», 19–20 травня 2022 р., Черкаси.

(Учасники: Голуб Н.Б., Горошкіна О.М.)

8. III Міжнародна наукова онлайн-конференція «Україно моя вишивана: етнокультурний та освітньо-виховний потенціал української вишивки», 19 травня 2022 р., Київ.

(Учасники: Галаєвська Л.В., Горошкіна О.М., Новосьолова В. І.)

9. Міжнародна науково-практична конференція «Інформаційні технології в соціокультурній сфері, освіті та економіці», 10-20 квітня 2022 року, Київ,

(Учасники: Горошкіна О.М.)

10. Міжнародна науково-практична конференція «Модернізація освітнього середовища: проблеми та перспективи в контексті євроінтеграції», 19-20 травня, м. Івано-Франківськ.

(Учасники: Горошкіна О.М.)

11. 5 Міжнародна науково-практична конференція здобувачів вищої освіти і молодих дослідників «Академічна культура дослідника в освітньому просторі: європейський та національний досвід», 12-13 травня 2022 року, м. Суми

(Учасники: Горошкіна О.М.)

12. I Міжнародна науково-практична конференція «Психолого-педагогічний супровід підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої освіти», 6 червня 2022 р, м. Одеса.

(Учасники: Горошкіна О.М.)

13. III Міжнародна науково-практична онлайн-конференція «ОБДАРОВАНІ ДІТИ – СКАРБ НАЦІЇ!», 18–21 серпня 2022 р. м. Київ;

(Учасники: Бондаренко Н.В.)

14. Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПІДРУЧНИКА: НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ», 14-15 вересня 2022 р., Київ

(Учасники: Бондаренко Н.В., Галаєвська Л.В., Голуб Н.Б., Горошкіна О.М., Новосьолова В.І.)

15. Міжнародна конференція «Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта 2022: виклики і перспективи в умовах турбулентності світу», 4 листопада 2022 р. Київ

(Учасники: Новосьолова В.І.)

16. VIII Міжнародна науково-практична конференція «НЕПЕРЕРВНА ОСВІТА НОВОГО СТОРІЧЧЯ: ВИКЛИКИ ТА ПРІОРИТЕТИ», 07-14 листопада 2022 року, м. Запоріжжя (Учасники: Голуб Н.Б., Горошкіна О.М.,)

17. II Міжнародна наукова онлайн-конференція «Світ дидактики: дидактика в сучасному світі» 22-23 листопада 2022 року. м. Київ.

(Учасники: Галаєвська Л.В.)

18. Одинадцята (XI) Міжнародна науково-практична конференція «MODERN RESEARCH IN WORLD SCIENCE», 29–31 січня 2023 р., Львів.

(Учасники: Бондаренко Н.В.)

19. Міжнародний форум «МОДЕРНІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ У ГЛОБАЛЬНОМУ ВИМІРІ БЕЗПЕКИ СОЦІАЛЬНО ТУРБУЛЕНТНОГО СВІТУ», 16 лютого 2023 р., Київ.

(Учасники: Бондаренко Н.В.)

20. Друга (II) Міжнародна науково-практична конференція «MODERN PROBLEMS OF SCIENCE, EDUCATION AND SOCIETY», 24–26 квітня 2023 р., Київ.

(Учасники: Бондаренко Н.В.)

21. IV Міжнародна наукова онлайн-конференція «Україно моя вишивана: етнокультурний та освітньо-виховний потенціал української вишивки», 18 травня 2023 р., Київ.

(Учасники: Галаєвська Л. В., Горошкіна О.М., Новосьолова В.І.)

22. VIII Міжнародна науково-практична конференція «Компаративістика і міжнародна освіта 2023: горизонти інновацій», 25 травня 2023 р., Київ.

(Учасники: Новосьолова В.І.)

23. II Міжнародна науково-практична онлайн-конференція «Українська мова в сучасному науковому вимірі», 1-2 червня 2023 р., Луцьк.

(Учасники: Горошкіна О.М.)

24. Міжнародний круглий стіл «Музейна педагогіка в науковій освіті: освітні втрати в умовах війни», 8 червня 2023 року, Київ.

(Учасники: Новосьолова В.І.)

25. IV Міжнародна науково-практична конференція «Ways of Science Development in Modern Crisis Condition», 8-9 червня 2023 року, Дніпро.

(Учасники: Галаєвська Л.В.)

26. II Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Future Healthcare: Innovations, Advances and Progress», 15-16 червня 2023 року, Дніпро.

(Учасники: Галаєвська Л.В.)

27. Восьма (VIII) Міжнародна науково-практична конференція «MODERN PROBLEMS OF SCIENCE, EDUCATION AND SOCIETY», 9–11 жовтня 2023 р.

(Учасники: Бондаренко Н.В.)

28. Міжнародна науково-практична конференція «ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПІДРУЧНИКА: НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ ТА ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ», 26–27 жовтня 2023 року, Київ.

(Учасники: Бондаренко Н.В., Галаєвська Л.В., Голуб Н.Б., Горошкіна О.М., Новосьолова В.І., Попова Л.О.)

29. XV Міжнародна науково-практична конференція «РОЗВИТОК СУЧАСНОЇ ОСВІТИ І НАУКИ: РЕЗУЛЬТАТИ, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ», 3 листопада 2023 р., Ужгород.

(Учасники: Бондаренко Н.В.)

30. III Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Світ дидактики: дидактика в сучасному світі», 7-8 листопада 2023 року, Київ.

(Учасники: Галаєвська Л.В., Горошкіна О.М.)

Всеукраїнські конференції (19):

1. III Всеукраїнська студентська науково-практична інтернет-конференція з міжнародною участю «Сучасні тенденції та перспективи мовно-літературної освіти в Україні», 17–18 лютого 2021 року, м. Глухів, Україна.

(Учасники: Новосьолова В.І.)

2. III Всеукраїнська інтернет-конференція «Компетентісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи», 29 березня 2021 року, м. Київ.

(Учасники: Бондаренко Н.В., Галаєвська Л.В., Голуб Н.Б., Горошкіна О.М., Попова Л.О., Новосьолова В.І.)

3. Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні проблеми мовно-літературної освіти в середній та вищій школах», 29–30 квітня 2021 року, м. Київ.

(Учасники: Бондаренко Н.В.)

4. Всеукраїнська науково-практична конференція «Історія та філософія освіти в незалежній Україні: контрверзи сучасного наукового пізнання» (заочна) 8 червня 2021 року, м. Київ.

(Учасники: Голуб Н.Б.)

5. Всеукраїнська веб-конференція до нового навчального року «Учені НАПН України –українським учителям»

(Учасники: Голуб Н.Б., Горошкіна О.М.)

6. Всеукраїнська науково-практична онлайн-конференція «IX Волошинські читання. Шкільна літературна освіта: традиції і новаторство», 7 жовтня 2021 р., м. Київ. (Бондаренко Н.В., Горошкіна О.М., Новосьолова В.І.)

7. Всеукраїнська науково-практична конференція «Нова українська школа й підготовка вчителя до забезпечення базової середньої освіти», 2022 року, Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка.

(Учасники: Голуб Н.Б.)

8. Всеукраїнська науково-практична конференція «VI Геретівські читання», що приурочена пам'яті Ігоря Герети, 3 червня 2022 року, м. Тернопіль. (Учасники: Голуб Н.Б., Новосьолова В.І.)

9. V Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ: ТРАДИЦІЙНІ ТА ІННОВАЦІЙНІ ПРАКТИКИ», 17 червня 2022 р.

(Учасники: Бондаренко Н.В., Голуб Н.Б.)

10. Всеукраїнська міжгалузева науково-практична онлайн-конференція «ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛІЗАЦІЙНОЇ СУБ'ЄКТНОСТІ УКРАЇНИ: МІСІЯ НАУКИ І ОСВІТИ», 29–30 вересня 2022 р., м. Київ

(Учасники – Бондаренко Н.В.)

11. Всеукраїнська науково-практична конференція «ОСВІТНЯ СПІЛЬНОТА ЯК СЕРЕДОВИЩЕ ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНИНА В КОНТЕКСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ХАРТІЇ ВІЛЬНОЇ ЛЮДИНИ», 20 – 21 жовтня 2022 року, м. Тернопіль

(Учасники: Голуб Н.Б.)

12. VI Усеукраїнська науково-практична конференція «Інновації в освіті І педагогічна майстерність учителя-словесника», 27-28 жовтня 2022 р., м. Суми

13. Всеукраїнська науково-практична онлайн-конференція з міжнародною участю «Лише той Учитель, хто живе так, як навчає», присвячена Всесвітньому Дню філософії, Полтава, 17 листопада 2022 .

(Учасники: Новосьолова В.І.)

14. Всеукраїнська науково-практична конференція «X Волошинські читання. Шкільна літературна освіта: традиції і новаторство», м. Київ, 8 грудня, 2022 року

(Учасники: Галаєвська Л.В., Голуб Н.Б., Горошкіна О.М.)

15. XXI Всеукраїнська конференція імені Віктора Ужченка «Образне слово Луганщини», присвячена 140-річчю від дня народження українського вченого Івана Огієнка, м. Полтава, 15 грудня 2022 року.

(Учасники: Горошкіна О.М.)

16. Восьма (VIII) Всеукраїнська науково-практична конференція «НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ ЗАСОБАМИ КОЗАЦЬКОЇ ПЕДАГОГІКИ, ЕКОЛОГІЧНОЇ, КРАСЗНАВЧОЇ ТА ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОЇ РОБОТИ».

Організатори: Інститут педагогіки НАПН України, ЗВО «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна», 20–21 квітня 2023 р., Київ.

(Учасники: Бондаренко Н.В.)

17. Всеукраїнська учнівська онлайн-конференція «МОВНІ ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ»

Організатор: Черкаська спеціалізована школа I–III ступенів № 28 ім. Т.Г. Шевченка, 10 березня 2023 р., Черкаси.

(Учасники: Горошкіна О.М.)

18. Всеукраїнська конференція «МОВА І ВІЙНА», 26 травня 2023 р., Черкаси.

(Учасники: Горошкіна О.М.)

19. Всеукраїнська науково-практична конференція «Слобожанська бесіда –Лінгвістика тексту і вивчення української ментальності», 8-9 листопада 2023 року, Полтава.

Круглі столи (3):

1. Круглий стіл з нагоди ювілею доктора педагогічних наук, професора, академіка АНВШ України, заслуженого працівника освіти України Івана Миколайовича Хом'яка.

Острозька академія, м. Острог, 13 травня 2021 року.

(Учасники – Голуб, Н.Б., Горошкіна О.М.)

2. «STEAM-ОСВІТА: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ», 24 березня 2023 р. Київ.

(Учасники: Бондаренко Н.В.)

3. «ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ ІДЕЙ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ: РЕАЛІЇ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ», 21 квітня 2023 р., Київ.

(Учасники: Бондаренко Н.В.)

Читання (1):

Огнев'юківські читання «Освіта – сутність часу»

Дата: 10 квітня 2023 р.

Місце: Київ, Україна.

(Учасники: Горошкіна О.М.)

Семінари (5):

1. Науково-методичний семінар для вчителів, студентів, аспірантів Формування компетентного мовця в умовах сьогодення (12 січня, 2021 р., Київ) (Горошкіна О.М.)

2. VII Всеукраїнський науково-методологічний семінар з історії освіти «Педагогічна біографіка та біографістика в сучасному науково-інформаційному просторі», 20 травня 2022 року, м.Київ.

(Учасники: Горошкіна О.М.)

3. Семінар для вчителів Макарівського району Київської області 28.01. 2022 р. (Галаєвська Л.В., Горошкіна О.М.)

4. Всеукраїнський семінар для методистів ОППО «Мова – генетичний код нації», 31.03. 2022 р. (Горошкіна О.М.)

5. Регіональний семінар-практикум «НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ ЗАСОБАМИ КОЗАЦЬКОЇ ПЕДАГОГІКИ, ЕКОЛОГІЧНОЇ, КРАЄЗНАВЧОЇ ТА ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОЇ РОБОТИ», Кривоколінський ліцей Тальнівської міської ради Черкаської області; 27. 10. 2023 р.

(Учасники: Бондаренко Н.В.)

Вебінари (43):

(до вебінарів зараховано онлайн-семінари, у яких спікерами були наукові співробітники відділу)

1. «Формування компетентного мовця», Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука) м. Рівне, 15 лютого 2021 р.

(Учасники – Попова Л.О.).

2. «Формування компетентного мовця», Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського, м. Одеса, 15 березня 2021 р.

(Учасники – Горошкіна О.М., Попова Л.О.).

3. «Формування компетентного мовця», Херсонський державний університет, м. Херсон, 8 квітня 2021 р.

(Учасники – Горошкіна О.М., Попова Л.О.).

4. «Сучасні підходи до формування компетентного мовця», Київський університет імені Бориса Грінченка, 20 травня 2021 р.

(Учасники – Горошкіна О.М.).

5. Вебінар для вчителів пілотних класів «Мовленнєві жанри на уроках української мови» (21.01.Голуб Н.Б., Горошкіна О.М.).

6. Вебінар для вчителів Житомирщини «Українська мова в новій українській школі» 31.01.2022 р. (Голуб Н.Б.).

7. Вебінар для вчителів Волинської області «Проблеми і перспективи впровадження концепції НУШ в освітній процес закладів загальної середньої освіти» 02.02.2022 р. (Горошкіна О.М.).

8. Вебінар для вчителів Луганської області «Формування ключових компетентностей здобувачів освіти на уроках української мови» 02.02.2022 р. (Горошкіна О.М.)

Вебінар для вчителів Голованіської ОТГ «Українська мова в новій українській школі» 08.02.2022 р. (Голуб Н.Б.)

9. Вебінар для студентів Східноукраїнського університету імені Володимира Даля 16.02.2022 р. (Горошкіна О.М.)

10. Вебінар для вчителів Миколаївської області 17.02.2022 р. (Голуб Н.Б.)

11. Вебінар для студентів Дніпровської політехніки «Особливості навчання української мови в НУШ» 17.02. 2022 р. (Горошкіна О.М.)

12. Вебінар для студентів ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» «Українська мова в новій українській школі» 17.02.2022 р. (Горошкіна О.М.)

13. Вебінар для вчителів Закарпаття «Особливості навчання української мови в НУШ» 22.02.2022 р. (Голуб Н.Б., Горошкіна О.М.)

14. Вебінар для вчителів Запорізької області 23.02. 2022 р. (Голуб Н.Б.)

15. Вебінар для студентів Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука «Проблеми і перспективи впровадження концепції НУШ в освітній процес закладів загальної середньої освіти» 11.05.2022 р. (Горошкіна О.М.)

16. Вебінар «Упровадження Державного стандарту на уроках української мови, української та зарубіжної літератур», 26 травня 2022 р. (Горошкіна О.М.) (4240 переглядів).

https://www.youtube.com/watch?v=u1Sfnp58egI&ab_channel=%D0%9F%D1%80%D0%BE%D1%94%D0%BA%D1%82%D0%AF%D0%BA%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C_%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B8

17. Онлайн-семінар для вчителів української мови закладів загальної середньої освіти Київської області з теми: «Навчання української мови в Новій українській школі: компетентнісний вимір» (04.08. 22, Горошкіна О.М.)
18. Вебінар для вчителів міста Києва з питань оцінювання в НУШ (15.08. 22 Голуб Н.Б., Горошкіна О.М.)
19. Онлайн-семінар для вчителів української мови закладів загальної середньої освіти Київської області з теми: «Оцінювання навчальних досягнень учнів 5 класів на уроках української мови у Новій українській школі» (11.08, Голуб Н.Б., Горошкіна О.М.)
20. Методична онлайн-нарада в МОН стосовно змін, що були внесені до навчальних програм. (17.08. 22, Горошкіна О.М.)
21. Вебінар для вчителів Одеської області «Українська мова: пріоритети використання та особливості викладання» (26 серпня 2022 р., Голуб Н.Б., Горошкіна О.М.)
22. Вебінар для вчителів Жмеринки Вінницької області (29 серпня 2022 р. Голуб Н.Б., Горошкіна О.М.)
23. Онлайн-семінар для вчителів Київської області з теми: «Формування ключових компетентностей учнів на уроках української мови» (8.09. 2022 р., Горошкіна О.М.)
24. Вебінар з питань реалізації змісту мовно-літературної освітньої галузі в 5-6 класах Нової української школи для вчителів Хмельниччини (20.09. 22. Голуб Н.Б., Горошкіна О.М.)
25. Науково-практичний онлайн-семінар для вчителів української мови та літератури пілотних класів Хмельниччини з питань реалізації змісту мовно-літературної освітньої галузі у 6 класах Нової української школи «Ефективні технології в роботі з традиційними темами й нововведеннями» (15 листопада, 2022 р. Голуб Н.Б., Горошкіна О.М.)
26. 21.01. 23 р. – зустріч з учителями школи імені Данте Аліг'єрі м. Києва (Голуб Н.Б., Горошкіна О.М.)
27. 23.02 – вебінар на запрошення Управління Державної служби якості освіти в Київській області «Навчання УМ в 6 класі НУШ» (Голуб Н.Б., Горошкіна О.М.)
28. 28.02. 23 р. – вебінар для вчителів української мови і літератури «Навчання української мови в НУШ: проблеми і перспективи» у Славутській громаді Хмельницької області (Голуб Н.Б., Горошкіна О.М.)
29. 17.03. 23 р. зустріч з учителями української мови і літератури м. Суми (Голуб Н.Б., Горошкіна О.М.)
30. 21.03. 23 р. онлайн-семінар для вчителів Києва (Голуб Н.Б., Горошкіна О.М.)
31. 29.03. 23 р. Презентація підручника української мови для 6 класу НУШ учителям Миколаївської області (Голуб Н.Б.)
32. 29.03. 23 р. Презентація підручника української мови для 6 класу НУШ учителям Рівненської області (Голуб Н.Б., Горошкіна О.М.)
33. 20.04.23 р. науково-практичний вебінар для студентів Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені Степана Дем'янчука «Компетентнісний підхід як теоретико-методичний орієнтир формування мовної особистості учнів 6 класу НУШ » (Горошкіна О.М.)

34. 27.04. 23 р. вебінар «Навчання української мови в контексті сучасних викликів» для вчителів української мови та літератури одеських навчальних закладів (Горошкіна О.М.)

35. 21.08. 23 р. вебінар "Організація навчання української мови в 6 класах НУШ: особливості змісту, методики в контексті компетентнісного підходу". Центр професійного розвитку м. Києва (Горошкіна О.)

36. 23.08. 23 р. Методичний семінар для освітян Хмельниччини з питань організації освітнього процесу "Готовність до нового навчального року: говоримо про найактуальніше". (Голуб Н., Горошкіна О.)

37. 23.08.23 р. серпнева онлайн-конференція освітян Полтавщини. (Голуб Н., Горошкіна О.)

38. 23.08.23 р. зустріч із учителями-словесниками Компаніївської громади Кропивниччини (Голуб Н., Горошкіна О.)

39. 25.08. 23 р. Презентація модельної програми з української мови для 7-9 класів для вчителів Черкащини (Горошкіна О.М.)

40. 29.08. 23 р. Презентація підручника, зошита досягнень для вчителів Жмеринки Вінницької області (Голуб Н., Горошкіна О.)

41. 23.10. 23 р. «7 клас НУШ: підручники мовно-літературної освітньої галузі. Українська мова ЦПРПП м. Києва (Горошкіна О.М.)

42. 09.11.23 р. Зустріч із учителями пілотних закладів освіти Волині (Горошкіна О.М.)

43. Вебінар з регіональними координаторами ОПППО «Роль інтеграції в реалізації компетентнісного підходу в мовно-літературній освітній галузі» 16.11. 2023 р. (спільно з І. Старагіною)
https://us06web.zoom.us/rec/share/1rZh_a5inzSFQOYKJ06Lim7N5F5FVuSFMk64o2XIqfWUj4XSyk9woNxFc14QD8cm.-6V-LxquTYx2OsMM

Тренінги (2):

Тренінги для вчителів української мови і літератури, зарубіжної літератури, інтегрованих курсів (мовно-літературна освітня галузь), які реалізують інноваційний освітній проєкт всеукраїнського рівня «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення для закладів загальної середньої освіти в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти на базі Тернопільського ОКПППО 14.11, 17.11. 23 р. (Голуб Н., Горошкіна О.)

Гостьові лекції (6):

1. Херсонська державна морська академія

Тема лекції: «Жанрові модифікації сучасної лекції як форми освітньої діяльності», м. Херсон, 20 жовтня 2021 року (Горошкіна О.М.)

2. ЗВО «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

Тема лекції «Національно-патріотичне виховання у контексті сучасних викликів» (Бондаренко Н. В.)

3. Житомирський державний університет імені І. Я. Франка

Тема лекції: «Формування компетентного мовця на уроках української мови», 28.03. 2023 (Горошкіна О.М.)

4. Криворізький державний університет
Тема лекції: «Особливості навчання української мови в НУШ»,
21.04.2023(Горошкіна О.М.)
5. Херсонський державний університет
ІІ Всеукраїнська методична майстерня вчителя-словесника
Тема лекції: «Навчання української мови в компетентнісному
вимірі».04.04. 2023 (Горошкіна О.М.)
6. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка.
Тема лекції: «Навчання української мови в НУШ: змістовий і
технологічний аспекти». 06.11.2023(Горошкіна О.М.)

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ВИКОНАВЦІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

І. НАУКОВА ПРОДУКЦІЯ

- Разом – 184
Монографія- 1
Розділ у колективній монографії – 6.
Концепція – 1
Концепт - 1
Збірники матеріалів і праць – 3
Бібліографічний покажчик -2
Програми – 5
Підручники -2
Посібники – 6
Методичні рекомендації - 4
Зошити - 4
Статті – 29, зокрема у наукометричних виданнях – 2, у фахових виданнях
– 17, у нефахових виданнях -8, у закордонних виданнях – 2,
Матеріали і тези конференцій- 120, у тому числі в закордонних виданнях
– 8, в українських – 112.

Монографія:

1. Методи навчання української мови учнів гімназії та ліцею :
монографія. [Електронне видання]. / Н. Б. Голуб, О. М. Горошкіна,
Н. В. Бондаренко, В. І. Новосьолова, Л. О. Попова. Київ : Педагогічна думка,
2023. 203 с. URL: <https://undip.org.ua/library/metody-navchannia-ukrainskoi-movy-uchniv-himnazii-ta-litseiu-monohrafiia/>

Частини колективних монографій:

1. Голуб Н.Б. Компетентнісно орієнтована методика навчання української
мови в закладах загальної середньої освіти (*бар'єри і механізми впровадження*):
Мовна особистість в освітньому просторі: монографія / за заг. ред.
І. Д. Пасічника; редкол. О. А. Вісич, Х. М. Карповець, З. В. Столяр. Острог :
Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2021. С.66-78.
URL.: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/725738>

2. Горошкіна О.М. Методи і прийоми навчання орфографії на уроках української мови: компетентнісний вибір: Мовна особистість в освітньому просторі: монографія / за заг. ред. І. Д. Пасічника; редкол. О. А. Вісич, Х. М. Карповець, З. В. Столяр. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2021. С.79-86.

URI: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/725743>

3. **Goroshkina O**, Mordovtseva N. The concept of genre in the philosophical hermeneutics. *Actual problems of philological sciences and methods of teaching: collective monograph* / I. Hlukhovtseva, K. Hlukhovtseva, V. Kyzylova, etc.; edited by Professor V. V. Kyzylova. – Lviv-Toruń : Liha-Pres, 2021. (с. 7-23) ISBN 978-966-397-234-3 URL:<http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/728912>

4. Бондаренко Н., Косянчук С. Проблематизація як атрактор удосконалення мовної освіти. Digitalization and information society. Selected issues. Monograph 53 / [Ed. by A. Ostenda, T. Nestorenko]. Publishing House of University of Technology, Poland, Katowice, 2022. С. 161–184. URI: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/731132>. (DOI: 10.54264/M008).

5. Бондаренко Н., Косянчук С. Український метавсесвіт освіти XXI століття: цінності – уміння – знання [Ukrainian meta-universe of education of the 21 century: values – skills – knowledge]. Edukacja i społeczeństwo VII. Zbiór artykułów naukowych / T. Nestorenko, R. Bernátová, W. Duczmal (red.). Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Opolu. Opole: wydawnictwo Wyższej Szkoły Zarządzania i Administracji w Opolu, Polska. 2022. С. 412–431. URI: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/732315>

6. Бондаренко Н. Автентичність оптики головного дзеркала: освітня європеїнтеграція України [Authenticity of the optics of the main mirror: educational european integration of Ukraine]. *The scientific paradigm in the context of technological development and social change*. Monograph. Part 2. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2023. Pp. 264–287. (DOI: 10.30525/978-9934-26-297-5-30). URI: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/735122>.

URL:

https://lib.iitta.gov.ua/735122/1/BNV%202023_05%20Mono%20Riga.pdf

Концепція

1. Голуб Н. Б., Горошкіна О. М. Концепція добору і застосування методів компетентнісно орієнтованого навчання української мови учнів гімназії й ліцею [Електронне видання]. / за заг. ред. д-ра пед. наук Н. Б. Голуб. Київ : Педагогічна думка, 2023. 27 с. URL: <https://undip.org.ua/library/kontseptsiiadoboru-i-zastosuvannia-metodiv-kompetentnisno-orientovanoho-navchannia-ukrainskoi-movy-uchniv-himnazii-y-litseiu/>.

КОНЦЕПТ

Бондаренко Н. В., Косянчук С. В. *Аксіологічний концепт національно-патріотичного виховання* [Axiological concept of national-patriotic education]. Київ: Фенікс, 2023. 52 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/734569>.

Збірники матеріалів і праць:

1. Методи навчання української мови: сучасний контекст: збірник матеріалів круглого столу, присвяченого пам'яті члена-кореспондента НАПН України, доктора педагогічних наук, професора Біляєва Олександра Михайловича (25 березня 2021 р., м. Київ). Київ : Педагогічна думка, 2021. 90 с. URL: <https://undip.org.ua/library/metody-navchannia-ukrainskoi-movy-suchasnyu-kontekst-zbirnyk-materialiv-kruhloho-stolu/>

2. Методи компетентнісного навчання української мови: збірник матеріалів круглого столу, присвяченого пам'яті члена-кореспондента НАПН України, доктора педагогічних наук, професора Біляєва Олександра Михайловича (28 вересня 2023 р., м. Київ). Київ : Педагогічна думка, 2023. 105 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738800>

3. Збірник праць Леоніда Скуратівського. Вибране /упорядник В. І. Новосьолова (електронне видання). – Київ : Педагогічна думка, 2023. 200 с.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК:

1. Галаєвська Л.В Леонід Віталійович Скуратівський – людина, педагог, науковець. К.: Педагогічна думка, 2023. 26 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737866>

2. Новосьолова В.І. Науково-педагогічний шлях Галини Шелехової : бібліографічний покажчик / упоряд. : В. І. Новосьолова. Київ : Педагогічна думка, 2021. 37 с. URL:<https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/729544>

ПРОГРАМИ

1. Модельна навчальна програма «Українська мова. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Голуб Н.Б., Горошкіна О.М. URL: https://osvita.ua/doc/files/news/830/83074/Ukr_mova_5-kl_Holub_Horoshkina_14_07_1_1.pdf

2. Голуб Н.Б., Горошкіна О.М. Українська мова. Модельна програма для закладів загальної середньої освіти. Цикл: базового предметного навчання, 7-9 класи. Галузь: мовно-літературна «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 24.07 2023 року № 883). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Movno-literat.osv.hal/Ukrayinska.mova.7-9%20klas.Holub.ta.in.26.07.2023.pdf>

3. Горошкіна О.М., Попова Л.О. Навчальна програма. Українська мова. Адаптаційний цикл. 5-6 класи (для закладів загальної середньої освіти, що реалізують освітній проєкт "Ліга крилатих"). 2022.Новосьолова В.І. Модельна навчальна програма «Інтегрований мовно-літературний курс (українська мова, українська та зарубіжні літератури). 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти / авт. Старагіна І.П., Новосьолова В.І., Терещенко В.М., Романенко Ю, О., Панченков А. О. та ін.) (Наказ МОН України 29.09. 2021. №1031, внесення змін у додаток до наказу 12 липня 2021 р. №975).

4. Новосьолова В. І. Модельна навчальна програма «Інтегрований мовно-літературний курс (українська мова, українська та зарубіжні літератури). 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти «Рекомендовано

Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 16 серпня 2023 року № 1001) (у співавторстві зі Старагіною І. П., Терещенком В. М., Романенко Ю. О., Блажко М. Б., Ткач П. Б., Панченковим А. О.)

URL:

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Intehr.movn-lit.kurs-ukr.mova.ukr.ta.zar.lit.5-6.kl.Starahina.ta.in.04.10.pdf>

5. Новосьолова В. І. Українська мова для закладів загальної середньої освіти з українською мовою навчання. Рекомендації щодо скорочення програми для 5-6 класів (Робоча група: Олена Котусенко, Ольга Крижанівська, Людмила Кричун, Ірина Круть, Валентина Новосьолова, Анастасія Онатій, Юлія Романенко) file:///C:/Users/38067/Downloads/List_12131.pdf

Підручники

1. Голуб Н.Б., Горошкіна О.М. Українська мова. 5 клас. Підручник для 6 класу закладів загальної середньої освіти. Київ: Видавничий дім «Освіта». 2022. 256 с.

2. Голуб Н.Б., Горошкіна О.М. Українська мова. 6 клас. Підручник для 6 класу закладів загальної середньої освіти. Київ: Видавничий дім «Освіта». 2023. 256 с.

Методичні рекомендації

1. 1. Бондаренко Н. В., Косянчук С. В. Національно-патріотичне виховання у контексті сучасних викликів: методичні рекомендації [National-patriotic education in the context of modern challenges: methodical recommendations]. Київ: Фенікс, 2022. 64 с. ISBN 978-966-136-903-9 URI: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/732103>

2. Голуб Н., Горошкіна О. Вивчення української мови в закладах загальної середньої освіти / Загальна середня освіта України в умовах воєнного стану та відбудови: реалії, досвід, перспективи / методичний poradnik науковців Інституту педагогіки НАПН України до початку нового 2023–2024 навчального року : методичні рекомендації / за заг. ред. Олега Топузова, Тетяни Засєкіної : Ін-т педагогіки НАПН України. — [Електронне видання]— Київ : Педагогічна думка, 2023. С.8-14. URL: <https://undip.org.ua/library/zahalna-serednia-osvita-ukrainy-v-umovakh-voiennoho-stanu-ta-vidbudovy-realii-dosvid-perspektyvy-metodychni-rekomendatsii/>

3. Новосьолова В. І. Українська мова для закладів загальної середньої освіти з українською мовою навчання. Рекомендації щодо скорочення програми для 5-6 класів (Робоча група: Олена Котусенко, Ольга Крижанівська, Людмила Кричун, Ірина Круть, Валентина Новосьолова, Анастасія Онатій, Юлія Романенко) URL: file:///C:/Users/38067/Downloads/List_12131.pdf

4. Діагностика та компенсація освітніх втрат у загальній середній освіті України : методичні рекомендації / кол. автор.; за загальною редакцією О.М. Топузова; укл. М.В. Головка. — [Електронне видання]. Київ : Педагогічна думка, 2023. 187 с.

DOI <https://doi.org/10.32405/978-966-644-736-7-2023-190> (Горошкіна О., Голуб Н., Бондаренко Н., Галаєвська Л., Новосьолова В., Попова Л.).

ПОСІБНИКИ

1. Голуб Н.Б., Горошкіна О. М. Вивчення української мови в 5 класах НУШ : метод. посібник. Київ : Грамота, 2023. 105 с.

2. Горошкіна О.М., Груба Т.Л. Українська наукова мова: теорія і практика. Навчально-методичний посібник. Суми: Університетська книга. 2023. 120 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/736978>

3. Горошкіна О. М., Оришкевич Т. І., Попова Л. О. Українська мова. 5 клас. Зошит-посібник у 2 частинах (для реалізації навчальної програми «Ліга крилатих»). Ч. 1. Київ: ТОВ «ОП «Ліга крилатих»», 2022. 124 с.

4. Горошкіна О. М., Оришкевич Т. І., Попова Л. О. Українська мова. 5 клас. Зошит-посібник у 2 частинах (для реалізації навчальної програми «Ліга крилатих»). Ч. 2. Київ: ТОВ «ОП «Ліга крилатих»», 2022. 124 с.

5. Горошкіна О. М., Оришкевич Т. І., Попова Л. О. Українська мова. 6 клас. Зошит-посібник у 2 частинах (для реалізації навчальної програми «Ліга крилатих»). Ч. 1. Київ: ТОВ «ОП «Ліга крилатих»», 2022. 124 с.

6. Горошкіна О. М., Оришкевич Т. І., Попова Л. О. Українська мова : навч. посібн. для 6 кл. закл. загал. серед. освіти, що впроваджують освітню програму «Ліга крилатих». У 2 ч. Ч. 2 / О. М. Горошкіна, Т. І. Оришкевич, Л. О. Попова. Київ : ТОВ «ОП «Ліга крилатих»», 2023. 144 с.

ЗОШИТИ

1. Голуб Н.Б., Горошкіна О.М. Зошит моїх досягнень. Українська мова. 5 клас / Н.Б. Голуб, О.М. Горошкіна. К.: Видавничий дім «Освіта». 2022. 48 с.

2. Голуб Н.Б., Горошкіна О.М. Зошит моїх досягнень. Українська мова. 6 клас / Н.Б. Голуб, О.М. Горошкіна. К.: Видавничий дім «Освіта». 2023. 48 с.

3. Горошкіна О. М., Оришкевич Т. І., Попова Л. О. Українська мова. 5 клас. Зошит для підсумкових робіт (для реалізації навчальної програми «Ліга крилатих»). Київ: ТОВ «ОП «Ліга крилатих»», 2022. 32 с.

4. Горошкіна О. М., Оришкевич Т. І., Попова Л. О. Українська мова : зошит для підсумкових робіт для 6 кл. закл. загал. серед. освіти, що впроваджують освітню програму «Ліга крилатих» / О. М. Горошкіна, Т. І. Оришкевич, Л. О. Попова. Київ : ТОВ «ОП «Ліга крилатих»», 2023. 32 с.

СТАТТІ

Статті, індексовані у Scopus і Web of Science Core Collection, з них у зарубіжних виданнях:

1. Lavrov E., Paderno P., Siryk O., Burkov E., Kosianchuk S., Bondarenko N., Kyzenko V. Analysis of Working Conditions and Modeling of Activity Algorithms for Contact-Center Operators [Аналіз умов роботи і моделювання алгоритмів діяльності для операторів контактного центру]. Proceedings of the 8th International Ergonomics Conference. March, 2021. Switzerland: Springer, 2021. Pp.121–128. URL:<https://www.springerprofessional.de/en/analysis-of-working-conditions-and-modeling-of-activity-algorith/19017170> URI:

<http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/725063>

(DOI:10.1007/978-3-030-66937-9_14)

(Skopus)

2. Lavrov E., Paderno P., Siryk O., Kyzenko V., Kosianchuk S., Bondarenko N., Burkov E. Functional Networks for Modeling and Optimization Human-Machine Systems [Функціональні мережі для моделювання та оптимізації систем людина-машина]. *Proceedings of the 8th International Ergonomics Conference*. March, 2021. Switzerland: Springer, 2021. Pp. 189–196. URL : <https://www.springerprofessional.de/functional-networks-for-modeling-and-optimization-human-machine-/19017186> URI: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/725155> (DOI:10.1007/978-3-030-66937-9_21) (Skopus)

У вітчизняних фахових виданнях:

1. Бондаренко Н. В. Медіатекст як ресурс осучаснення й збагачення змісту підручника української мови. *Проблеми сучасного підручника*. 2021. №2. С.15-26. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/729474>

2. Бондаренко Н. Якість підручників у фокусі експертної оцінки [Quality of textbooks in the focus of expert assessment]. *Проблеми сучасного підручника : зб. наук. праць / [ред. кол.; голов. ред.– О. М. Топузов]*. 2022. Вип. 28. С. 5–17. (DOI: 10.32405/2411-1309-2022-28-6-17).

Офіційний URL: <https://ipvid.org.ua/index.php/psp/article/view/18...>

3. Бондаренко Н.В. Читання як життєва стратегія»: реалізація державної політики книгочитання–2032 у підручникотворенні. *Проблеми сучасного підручника*. 2023. (у друку).

4. Бондаренко Н. В. Патріотика як засіб виховання українського учнівства. *Молодь і ринок*. 2023. № 10 (218). С. 000–000. (preprint). URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737526/>

5. Бондаренко Н., Косянчук С. Класифікаційна модель запитань для реалізації в освітньому процесі [Classification model of questions for realization in the educational process]. *Нова педагогічна думка*. 2021. №1(105). С. 12–17. URL: <http://npd.roippo.org.ua/index.php/NPD> URI: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/724888> (DOI: 10.37026/2520-6427-2021-105-1-12-17).

6. Галаєвська Л. В. *Інтерактивні методи у компетентнісному навчанні української мови. Перспективи та інновації науки* (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія « Медицина»)). 2023. № 12 (30). С. 29-38. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737758>.

7. Голуб Н., Горошкіна О. Методи дистанційного навчання української мови. *Український педагогічний журнал*. 2022. № 4. С. 148-158. URL: <https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/635/610>.

8. Голуб Н., Горошкіна О. Трансформація методу роботи з підручником у контексті компетентнісного підходу. *Вісник Глухівського національного університету імені О. Довженка*. 2022. Вип. 3 (50). Ч. 2. С. 45-50. URI: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/734381>

9. Голуб Н.Б., Горошкіна О.М. Сторителінг на уроках української мови: до проблеми дидактичної номінації. *Вісник Глухівського національного університету імені О. Довженка*. 2021. № 3 (47). С. 97-102. URI: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/729591> .

10. Голуб Н.Б., Горошкіна О.М. Асоціативний метод: до проблеми дидактичної номінації. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*. Серія: Педагогічні науки. 2023. № 1(51) С. 31-40. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/735417>

11. Голуб Н.Б., Горошкіна О.М. Методи проблемного навчання української мови в закладах загальної середньої освіти. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*. Серія: Педагогічні науки. 2023. № 3(53). URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738896>

12. Горошкіна О.М., Бондаренко Н.В., Новосьолова В.І., Попова Л.О. Методи навчання української мови у версії вчителів-предметників. *Проблеми сучасного підручника*. 2021. № 2. С. 55-63. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/729477>.

13. Горошкіна О.М., Голуб Н.Б. Підготовка майбутніх учителів до використання методів компетентнісного навчання риторики на уроках української мови. *Acta Paedagogica Volynienses Acta Paedagogica Volynienses*. 2022. № 6. С. 102-111. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/735415>.

14. Горошкіна О.М., Караман С.О. Формування риторичної компетентності майбутніх учителів на міждисциплінарних засадах. Наукові інновації та передові технології. Серія «Педагогіка». 2023. № 4 (18). С.357-370 URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/735414>

15. Новосьолова В. І. Адаптація методів навчання української мови до умов воєнного часу. *Проблеми сучасного підручника* : зб. наук. праць / [ред. кол.; голов. ред. О.М.Топузов]. Київ : Педагогічна думка, 2022. Вип. 28. С.90-98. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/732186/>

16. Новосьолова В. І. *Особливості формування навчально-дослідницьких умінь учнів на уроках української мови в умовах нової української школи* Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. Серія: Педагогічні науки” 2021. № 3. С. 29-31. URL <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/729563>.

17. Новосьолова В. І. *Використання підручника в шкільній мовній освіті: тенденції, виклики та перспективи*. Проблеми сучасного підручника : зб. наук. праць / [ред. кол.; голов. ред. О.М.Топузов]. Київ : Педагогічна думка, 2023. – Вип. 30. – с. 112-121.

URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737854>

Статті у зарубіжних виданнях, що індексуються в інших наукометричних базах:

1. Бондаренко Н. В., Васьковская Е. Е., Косянчук С. В. Диалогизация как ресурс изучения языка в контексте обновления традиционных методов обучения [Dialogization as a resource of language learning in the context of updating traditional teaching methods]. *Хуманитарни балкански изследвания*. 2021. Vol. 5. № 1(11). Pp. 10–15. (DOI: 10.34671/SCH.HBR.2021.0501.0001) URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/724617>

Статті у зарубіжних виданнях:

1. Голуб. Н.Б., Горошкіна О.М. Метод вправ у процесі вивчення лексикології української мови. Освітній журнал фонду «Просвіта» # osvita.pl. 2023. №4. С.57-58. URL :<https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738899>

Статті у нефармованих виданнях:

1. Галаєвська Л. В. Реалізація методів активного навчання на уроках української мови та літератури закладів загальної середньої освіти. *Українська мова та література в школі*. 2021. № 5. С. 2 – 6. URL : URL : <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738824>
2. Галаєвська Л. В. Методи формування діалогічних умінь на уроках української мови. *Українська мова та література в школі*. 2022. № 2. С. 8-11. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/731424>
3. Голуб Н.Б. Методи в теорії й практиці навчання української мови у закладах загальної середньої освіти: аналітичний аспект / *Українська мова і література в школі*. 2021. №1. С. 2-8. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/725742>
4. Голуб Н.Б. Горошкіна О.М. Вправа як важливий складник компетентнісно орієнтованих методик. *Українська мова і література в школі*. 2022. №2. С. 2-8. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733206>
5. Голуб Н.Б., Горошкіна О.М. Методичні рекомендації щодо вивчення української мови в закладах загальної середньої освіти у 2022-2023 навчальному році. *Українська мова і література в школі*. 2022. № 4. С. 2-4. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733205>
6. Горошкіна О.М. Внесок Марії Пентилюк у розвиток української лінгводидактики / *Українська мова і література в школі*. 2021. №2. С. 56-59. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/725744>
7. Новосьолова В. І. Проблема формування ціннісних орієнтирів здобувачів освіти в лінгводидактичній спадщині Л. В. Скуратівського. *Українська мова і література в школі*. 2021. № 3. С. 29-31. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/725748>
8. Новосьолова В.І. Метод вправ в умовах дистанційного навчання української мови: практичний аспект. *Українська мова і література в школі*. 2022. №3. С.2-5. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733123>

Тези

Міжнародні за кордоном

1. Бондаренко Н. В. Текст-метод і досвід його ефективного застосування у навчанні мови [Text-method and experience of its effective application in language teaching]. *The world of science and innovation*. Abstracts of the 7th International scientific and practical conference. Cognum Publishing House. London, United Kingdom. 2021. Pp. 369–378. URL: <https://sci-conf.com.ua/vii-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-the-world-of-science-and-innovation-10-12-fevralya-2021-goda-london-velikobritaniya-arhiv/>. URL.: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/724020>
2. Бондаренко Н. В. Якчити учнів запитувати – відповідати на основі текст-методу [How to teach pupils to ask-answer based on the text method]. *Fundamental and applied research in the modern world*. Abstracts of the 7th International scientific and practical conference. BoScience Publisher. Boston, USA. 2021. Pp. 250–259. URL: <https://sci-conf.com.ua/vii-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-fundamental-and-applied-research-in-the-modern-world-17-19-fevralya-2021-goda-boston-ssha-arhiv/>.

URL.: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/724119>

3. Бондаренко Н. В. Ресурсний потенціал уміжпредметнення у компетентнісному навчанні мови [Resource potential of intersubjectship connecting in competential language study]. *International scientific innovations in human life*. Proceedings of the 1st International scientific and practical conference. Cognum Publishing House. Manchester, United Kingdom. 2021. Pp. 107–116. URI: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/726150>

4. . Бондаренко Н., Косянчук С. Проблематизація як атрактор удосконалення мовної освіти [Problematization as attractor of perfecting language education]. *Digitalization and information society. Selected issues. Monograph 53 / [Ed. by A. Ostenda, T. Nestorenko]*. Publishing House of University of Technology, Poland, Katowice, 2022. С. 161–184. URL: <http://www.wydawnictwo.wst.pl/uploads/files/8b03138919e2513e3eb7df528f532ecc.pdf>. URI: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/731132>. (DOI: 10.54264/M008).

5. Бондаренко Н. В., Косянчук С. В. Освітнє лідерство у сучасному науковому дискурсі закордоння: концептна актуалізація [Educational leadership in the modern scientific discourse abroad: conceptual actualization]. *Science and technology: problems, prospects and innovations*. Proceedings of the 5th International scientific and practical conference. CPN Publishing Group. Osaka, Japan. 2023. Pp. 144–153. URI: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/734327>.

URL:<https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2023/02/SCIENCE-AND-TECHNOLOGY-PROBLEMS-PROSPECTS-AND-INNOVATIONS-16-18.02.23.pdf>.

ISBN 978-4-9783419-1-4

6 Галаєвська Л. В. Методи навчання української мови у системі компетентнісної освіти. Innovative Solutions in Science and Education: Conference Proceedings of the 1st International Conference, December 17, 2021. Toronto, Canada, Primedia elaunch LLC. С. 63-67. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/729560>

7. Галаєвська Л. В. Особливості застосування інтерактивних методів у навчанні здобувачів освіти в умовах шкільної мовної освіти. *A substantive representation of the system of scientific knowledge. збірник тез XIII міжнародної наукової онлайн-конференції, 27-28 березня 2023 р.* Team of conference participants, м. Рига, Латвія. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/735404>

8. Новосьолова В. І. Формування емоційної стійкості здобувачів освіти впродовж вивчення української мови, зокрема в умовах екстремальних життєвих ситуацій: матеріали XXI Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку» / за ред. І.В. Жукової, Є.О. Романенка, 7 червня 2022 року м. Дебрецен: Угорщина, ГО «ВАДНД», 2022. С. 423-427. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/cgi/users/home?screen=EPrint::View&eprintid=730713#t>

Міжнародні в Україні

1. Бондаренко Н. В. Активізація пізнавальної діяльності учнів засобами підручника української мови. Проблеми сучасного підручника: ключові компетентності та предметні навички: збірник тез Міжнародної науково-практичної інтернет конференції (електронне наукове видання), 20–21 травня

2021 р. Київ: Педагогічна думка, 2021. С. 11–13. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/725646>

2. Бондаренко Н. В., Косянчук С. В. Актуальність парадигмоємних зрушень в освітній теорії і практиці [The relevance of paradigms shifts in educational theory and practice]. *Modern research in world science. Proceedings of the 1st International scientific and practical conference.* SPC «Sci-conf.com.ua». Lviv, Ukraine. 2022. Pp. 612-618. URL: <https://sci-conf.com.ua/i-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-modern-research-in-world-science-17-19-aprelya-2022-goda-lvov-ukraina-arhiv/>. URI: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/730301>

3. Бондаренко Н. В., Косянчук С. В. Пропозитивність як провідна ціннісна детермінанта шкільної освіти [Propositivty as a leading value determinant of school education]. *Modern research in world science. Proceedings of the 2nd International scientific and practical conference.* SPC «Sci-conf.com.ua». Lviv, Ukraine. 2022. Pp. 702-708. URL: <https://sci-conf.com.ua/ii-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-modern-research-in-world-science-15-17-maya-2022-goda-lvov-ukraina-arhiv/>. URI: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/730480>

4. Бондаренко Н. Модерна українська ідентичність як основа формування європейськості майбутньої еліти [Modern Ukrainian identity as a basis for the formation of the Europeanness of the future elite]. *Обдаровані діти – скарб нації! : матер. III Міжнар. наук.-практ. онлайн-конф. (м. Київ, 18–23 серп. 2022 р.).* Київ: Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2022. С. 139–149. URI: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/731816>

5. Бондаренко Н. Підручник у когнітивному просторі турбулентного інформаційного середовища [A textbook in the cognitive space of a turbulent information environment]. *Проблеми сучасного підручника: навчально-методичне забезпечення освітнього процесу в умовах воєнного часу : зб. тез доповідей / [ред. кол.; голов. ред. – О. М. Топузов]. [Електронне видання].* Київ: Педагогічна думка, 2022. С. 84–87. URI: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/731880>. (DOI: 10.32405/978-966-644-616-2-2022-390)

6. Бондаренко Н. В., Косянчук С. В. Формування громадянської компетентності і розвиток національно-патріотичної свідомості учнівства: ціннісні концепти [The formation of civic competence and the development of national-patriotic consciousness of pupils: value concepts]. *Modern research in world science. Proceedings of the 11th International scientific and practical conference.* SPC «Sci-conf.com.ua». Lviv, Ukraine. 2023. Pp. 600–606. URI: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/734212>.

7. Бондаренко Н. В., Косянчук С. В. Національно-патріотичне виховання: концептуалізація державницького потенціалу української нації [National-patriotic education: conceptualization of the state potential of the Ukrainian nation]. *Модернізація педагогічної освіти у глобальному вимірі безпеки соціально-турбулентного світу : зб. матер. міжнародного форуму / [за заг. ред. проф. В. П. Андрущенко].* Київ: Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023. С. 324–326. (<https://doi.org/10.31392/conf.UDU.2023.16.02>). URI: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/734398>

У бібліотеці УДУ імені Михайла Драгоманова –

<http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/39217>

8 Бондаренко Н. В., Косянчук С. В. Українська тожсамість як ціннісна константа національно-патріотичного виховання [Ukrainian identity as a valuable constant of national-patriotic education]. *Modern problems of science, education and society*. The 2nd International scientific and practical conference (April 24-26, 2023). SPC «Sci-conf.com.ua», Kyiv, Ukraine. 2023. Pp. 473–479. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/735016>.

ISBN 978-966-8219-87-0

<https://sci-conf.com.ua/i-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-modern-problems-of-science-education-and-society-24-26-04-2023-kiyiv-ukrayina-arhiv/>.

9. Бондаренко Н. В. Знакові постаті у ціннісному вимірі STEM-освіти [Prominent figures in the value dimension of STEM education]. *STEAM-освіта: від теорії до практики*: матеріали круглого столу (Київ, 24 березня 2023 року). Київ: Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2023. С. 15–24. URI: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/735192>. https://iod.gov.ua/content/events/40/krugliyi-stil-steam-osvita-vid-teoriyi-do-praktiki_publications.pdf?1682928086.9243

10. Бондаренко Н. В., Косянчук С. В. Психологічна й психолого-педагогічна підтримка учнів як чинники розвитку психострунності особистості [Psychological and psychological-pedagogical support of school pupils as factors in the development of psychostringnesse of the individual]. *Modern problems of science, education and society*. Proceedings of the 8th International scientific and practical conference. SPC «Sci-conf.com.ua». Kyiv, Ukraine. 2023. Pp. 476–482. URI: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/736942/>.

11. Бондаренко Н. В. «Синхронізація методів навчання й виховання у підручнику як вимога часу». Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми сучасного підручника: навчально-методичне забезпечення освітнього процесу в умовах воєнного часу та повоєнного відновлення». Київ, 26–27 жовтня 2023 р. С. 145-149. URI: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737526/>.

12. Бондаренко Н. В., Косянчук С. В. Онлайн-читання як новий вид грамотності у контексті психострунності особистості [Online reading as a new type of literacy in the context of the psychostringnesse of the individual]. *Rozwój nowoczesnej edukacji i nauki – stan, problemy, perspektywy*. Tom XV: *Badania naukowe w kontekście wyzwań i konfliktów* / [Red.: J. Grzesiak, I. Zymomrya, W. Pnytskyj]. Конін – Ужгород – Перемишль – Херсон: Посвіт, 2023. С. 68–70. URI: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737401/>.

13. Галаєвська Л. В. Розвиток діалогічного мовлення учнів основної школи засобами підручника української мови. *Проблеми сучасного підручника: збірник тез міжнародної науково-практичної конференції (наукове електронне видання)*, 20-21 травня 2021 р. Педагогічна думка, м. Київ, Україна С. 35-37. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/725651>

14. Галаєвська Л. В. Психолого-педагогічні умови формування діалогічної взаємодії на уроках української мови. *Модернізація освіти як важливий чинник розвитку суспільства: збірник тез Матеріалів міжнародної науково-практичної конференції*, 22 листопада 2021 р., м. Дніпро, Україна, URL.: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/729552>

15. Галаєвська Л. В. Формування культури спілкування на уроках української мови учнів ліцею. *Україно моя вишивана: етнокультурний та освітньо-виховний потенціал української вишивки* збірник тез Міжнародної наукової онлайн-конференції, 19 травня 2022 р. Педагогічна думка, м. Київ, Україна. С. 144-146. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/731423>

16. Галаєвська Л. В. Науково-методичні засади використання методу проєктів у навчанні української мови. *Проблеми сучасного підручника: навчально-методичне забезпечення освітнього процесу в умовах воєнного часу: збірник тез доповідей*, 14 вересня 2022 р. Педагогічна думка, м. Київ, Україна. С. 105–109. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/732740>

17. Галаєвська Л. В. Особливості використання методу мовної гри на уроках української мови. «Світ дидактики: дидактика у сучасному світі» збірник тез II Міжнародної наукової онлайн-конференції, 22-23 листопада 2022 року. м. Київ, Україна. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/734578>

18. Галаєвська Л. В. Метод вправ у формуванні культурної компетентності на уроках української мови. *Україно моя вишивана: етнокультурний та освітньо-виховний потенціал української вишивки* збірник тез міжнародної наукової онлайн-конференції, 18 травня 2023 р. Педагогічна думка, м. Київ, Україна. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737767>

19. Галаєвська Л. В. Методи підвищення мотивації вивчення української мови здобувачів освіти. IV Міжнародної науково-практичної конференції «Ways of Science Development in Modern Crisis Condition», 8-9 червня 2023 року, м. Дніпро. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737763>

20. Галаєвська Л.В. Реалізація інноваційних методів навчання української мови в умовах змішаного навчання. *Проблеми сучасного підручника: збірник тез міжнародної науково-практичної конференції (наукове електронне видання)*, 26-27 жовтня 2023 р. Педагогічна думка, м. Київ, Україна С. 164-167. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738827>

21. Галаєвська Л. В. Теоретико-методологічні аспекти впровадження активних методів навчання української мови. «Світ дидактики в сучасному світі». II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (22-23 листопада 2022 рік). С.211-216. URL: <https://undip.org.ua/library/svit-dydaktyku-dydaktyka-v-suchasnomu-sviti-zbirnyk-materialiv/>

22. Голуб Н.Б. Забезпечення суб'єктності учнів на уроках української мови засобами підручника: *Проблеми сучасного підручника: збірник тез міжнародної науково-практичної конференції (наукове електронне видання)*, 20-21 травня 2021 р. Педагогічна думка, м. Київ, Україна С. 38-40). URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/725765>

23. Голуб Н.Б. До проблеми впорядкування методів навчання української мови / *Здобутки, реалії та перспективи освіти в сучасному світі* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Дніпро, 28 червня 2021 р). Дніпро : Міжнародний гуманітарний дослідницький центр, 2021. С. 14-15 URL : <https://researcheurope.org/wp-content/uploads/2021/06/re-28.06.21.pdf?>

24. Голуб Н.Б. Методи проблемного навчання української мови: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції / *Якість освіти в умовах глобалізації світового освітнього простору* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Дніпро, 1 жовтня 2021 р). Дніпро :

Міжнародний гуманітарний дослідницький центр, 2021. С. 8-9. URL : [https://researcheurope.org/wp-content/uploads/2021/10/re-01.10.21.pdf?](https://researcheurope.org/wp-content/uploads/2021/10/re-01.10.21.pdf)

25. Голуб Н.Б. До проблеми інноваційності методів навчання української мови / Інновації в сучасній освіті: методологія, технології, ресурсне забезпечення, дидактичні та виховні аспекти. Збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції (20 травня 2022 р.). Ізмаїл: РВВ ІДГУ, 2022. С. 24-27. URL: <http://idgu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/09/20.05.22.pdf>

26. Голуб Н.Б. Текст на уроках української мови (на матеріалі підручників української мови НУШ). Проблеми сучасного підручника: навчально-методичне забезпечення освітнього процесу в умовах воєнного часу : зб. тез доповідей / [ред. кол.; голов. ред. – О. М. Топузов]. [Електронне видання]. Київ: Педагогічна думка, 2022. С. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733987>

27. Голуб Н.Б. Цілевизначення і рефлексія на уроках української мови / Шості Геретівські читання: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Тернопіль, Україна, 03 червня 2022 року). Науковий, методичний, інформаційний збірник Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти / Тернопіль: ТОКІППО, 2022. С. 46-49. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733910>

28. Голуб Н. Б. Вектори змін у навчанні української мови в новій українській школі. Запоріжжя, Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Неперервна освіта нового сторіччя: виклики та пріоритети». Запоріжжя, 7-14 листопада 2022 р.. URL: [URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733915](https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733915)

29. Голуб Н.Б. Жанри мовлення як засіб актуалізації знань і вмінь на уроках української мови. Інноваційні дослідження та перспективи розвитку науки і техніки у XXI столітті: збірник тез доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції. Редакційно-видавничий центр Приватного вищого навчального закладу «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука», м. Рівне, 2023 р. Україна, С. 11-13. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738866>

30. Голуб Н.Б. Естетичний компонент підручника української мови для закладів загальної середньої освіти. Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми сучасного підручника: навчально-методичне забезпечення освітнього процесу в умовах воєнного часу та повоєнного відновлення». Київ, 26–27 жовтня 2023 р. С.26-28. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738897>

31. Горошкіна О.М. Робота з підручником як метод навчання української мови. *Проблеми сучасного підручника*: збірник тез Міжнародної науково-практичної інтернет конференції (електронне наукове видання), 20-21 травня 2021 р. Київ: Педагогічна думка, 2021. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/725620>

32. Горошкіна О.М. Навчання української мови у вимірах сьогодення: . *Світ дидактики: дидактика в сучасному світі*: зб. матеріалів Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 21-22 вересня 2021 р. / за наук. ред. доктора педагогічних наук, професора, дійсного члена (академіка) НАПН України О. Топузова; доктора педагогічних наук, професора О. Малихіна. Київ

: «Видавництво Людмила», 2021. 247. URL [^]
<http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/728953>

33. Горошкіна О.М. Методи дистанційного навчання української мови. Інформаційні технології в культурі, мистецтві, освіті, науці, економіці та бізнесі: матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції. / М-во освіти і науки України; Київ. нац. ун-т культури і мистецтв.– Київ : Видавничий центр КНУКіМ, 2022. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/732873>

34. Горошкіна О.М.. Напрями формування мовної особистості дослідника. Академічна культура дослідника в освітньому просторі: європейський та національний досвід: збірник матеріалів V Міжнародної науково-практичної конференції (м. Суми, 12-13 травня 2022 року) / за ред. О. М. Семенов. – Суми : Видавництво СумДПУ імені А. Макаренка, 2022. С.24-26 URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/730790>

35. Горошкіна О.М. Методи і прийоми формування ключових компетентностей учнів на уроках української мови. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Модернізація освітнього середовища: проблеми та перспективи в контексті євроінтеграції», 19-20 травня. Івано-Франківськ. С. 75-80. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/732988>

36. Горошкіна О.М. Метод проєктів як інструмент формування культурної компетентностей учнів на уроках української мови. Україно моя вишивана: етнокультурний та освітньо-виховний потенціал української вишивки» збірник тез міжнародної наукової онлайн-конференції, 19 травня 2022 р. Київ : Педагогічна думка. С. 152 -154. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/732870>

37. Горошкіна О.М. Оновлення змісту методичної підготовки майбутніх учителів української мови і літератури в контексті НУШ. Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції «Психолого-педагогічний супровід підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої освіти», присвяченої 205-річчю Університету Ушинського / За наук. ред. А.М.Богуш. Одеса: ФОП Бондаренко М.О. 2022. С. 28-32. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/732860>

38. Горошкіна О.М. Підручник української мови як інструмент формування ключових компетентностей учнів. Проблеми сучасного підручника: навчально-методичне забезпечення освітнього процесу в умовах воєнного часу : зб. тез доповідей / [ред. кол.; голов. ред. – О. М. Топузов]. [Електронне видання]. Київ: Педагогічна думка, 2022. С. 258-259. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/732987>

39. Горошкіна О.М. Розвивальний потенціал методів навчання української мови в Новій українській школі. Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Неперервна освіта нового сторіччя: виклики та пріоритети». Запоріжжя, 7-14 листопада. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733912>

40. Горошкіна О.М. Методи і прийоми дистанційного навчання української мови. Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції «Освіта та наука крізь виклики сьогодення» спільно із Запорізьким ОІППО, 17 травня 2023 URI: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/736807>

41. Горошкіна О.М. *Особливості добору методів і прийомів навчання української мови на засадах компетентнісного підход.* Інноваційні

дослідження та перспективи розвитку науки і техніки у XXI столітті: збірник тез доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції. Редакційно-видавничий центр Приватного вищого навчального закладу «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янука», м. Рівне, Україна, С. 11-13. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/736977>

42. Горошкіна О.М. Формування громадянської компетентності учнів 5-6 класів у процесі навчання української мови. *Україно моя вишивана: етнокультурний та освітньо-виховний потенціал української вишивки* збірник тез міжнародної наукової онлайн-конференції, 18 травня 2023 р. Педагогічна думка, м. Київ, Україна. URL: <https://sites.google.com/view/vyshyvanka2022>

43. Горошкіна О.М. Підручник української мови як інструмент формування математичної компетентності учнів. Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми сучасного підручника: навчально-методичне забезпечення освітнього процесу в умовах воєнного часу та повоєнного відновлення». Київ, 26–27 жовтня 2023 р. С. 172-173. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738898>

44. Новосьолова В. І. Реалізація методу спостереження в шкільному підручнику української мови. *Проблеми сучасного підручника*: збірник тез Міжнародної науково-практичної інтернет конференції (електронне наукове видання), 20-21 травня 2021 р. Київ: Педагогічна думка, 2021. С. 182-184. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/725538>

45. Новосьолова В. І. Формування ціннісних орієнтацій учнів засобами шкільного підручника української мови для 11 класу. *Проблеми сучасного підручника*: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (електронне видання), 20-21 травня 2021 р., Київ : Педагогічна думка, 2021. С. 47-49. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/728101>.

46. Новосьолова В. І. Активізація емоційно забарвленої лексики в мовленні учнів базової середньої школи в умовах війни: збірник тез III Міжнародної наукової онлайн-конференції «Україно моя вишивана: етнокультурний та освітньо-виховний потенціал української вишиванки, присвячений дню вишиванки», Київ, 19 травня 2022 р. (наукове електронне видання). Київ: Педагогічна думка, 2022. С. 148-150. URL: <https://http://lib.iitta.gov.ua/730713/>

47. Новосьолова В. І. Особливості використання методу вправ в умовах війни на уроках навчання української мови: матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Проблеми сучасного підручника: навчально-методичне забезпечення освітнього процесу в умовах воєнного часу», Київ, 14 вересня 2022 р.). Київ: Педагогічна думка, 2022. С. 41-43. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/732176>

48. Новосьолова В. І. Освіта в умовах війни: особливості використання методів навчання української мови: матеріали Міжнародної конференції «Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта 2022: виклики і перспективи в умовах турбулентності світу», Київ, 4 листопада 2022 р. Київ; 2022. С.181-183. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733873>

49. Новосьолова В. І. Методичний інструментарій як засіб подолання освітніх втрат з української мови:: Proceedings of the 2nd International Scientific and Practical Internet Conference, May 4-5, 2023. FOP Marenichenko V.V., Dnipro, Ukraine, С. 211-213. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/735407>

50. Новосьолова В. І. Роль лексичних засобів у формуванні культурної компетентності здобувачів освіти: збірник тез IV Міжнародної наукової онлайн-конференції «Україно моя вишивана: етнокультурний та освітньо-виховний потенціал української вишиванки», Київ, 18 травня 2023 р. (наукове електронне видання). Київ: Педагогічна думка, 2023. С. 133-135. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/736812>

51. Новосьолова В. І. Метод роботи з підручником у компетентнісному вимірі практики шкільної мовної освіти: збірник тез VII Міжнародної наукової конференції «Компаративістика і міжнародна освіта 2023: горизонти інновацій», Київ, 25 травня 2023 р. Київ – Тернопіль : Педагогічна думка, 2023. С. 196-198. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/736928>

52. Новосьолова В. І. Використання потенціалу музейного середовища як засобу дослідницької діяльності здобувачів освіти: збірник тез Міжнародного круглого столу «Музейна педагогіка в науковій освіті: освітні втрати в умовах війни», Київ, 8 червня 2023 р. Київ: Педагогічна думка, 2023. С. 85-88. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737832>

53. Новосьолова В. І. Метод роботи з підручником як засіб розвитку життєвих навичок здобувачів освіти: Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми сучасного підручника: навчально-методичне забезпечення освітнього процесу в умовах воєнного часу та повоєнного відновлення». Київ, 26–27 жовтня 2023 р. С. 251-252. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738853>

54. Попова Л. О. Вправи як складник підручника української мови. *Проблеми сучасного підручника: ключові компетентності та предметні навички*: збірник тез Міжнародної науково-практичної інтернет конференції (електронне наукове видання), 20-21 травня 2021 р. Київ.: Педагогічна думка, 2021. С. 206-208. URL : http://undip.org.ua/upload/iblock/5ce/2_tezy_psp_2021.pdf

Всеукраїнські

1. Бондаренко Н. Традиційний метод розповіді у сучасному навчанні мови. *Методи навчання української мови: сучасний контекст*: збірник матеріалів круглого столу, присвяченого пам'яті члена-кореспондента НАПН України, доктора педагогічних наук, професора Біляєва О. М. (25 березня 2021). Київ: Педагогічна думка, 2021. 90 с. С. 8–13. URL : <https://undip.org.ua/library/metody-navchannia-ukrainskoi-movy-suchasnyu-kontekst-zbirnyk-materialiv-kruhloho-stolu/>

2. Бондаренко Н. В. Проблемний підхід до тексту у навчанні української мови й літератури: *IX Волошинські читання. Шкільна літературна освіта: традиції і новаторство*: зб. матеріалів всеукраїнської науково-практичної конференції з нагоди 95-річчя Інституту педагогіки НАПН України; за заг. ред. Т. О. Яценко. Київ : Педагогічна думка, 2021. С. 100-105. URL : <https://undip.org.ua/library/shkilna-literaturna-osvita-tradytsii-i-novatorstvo-viii-voloshynski-chytannia/>

3. Бондаренко Н.В. Методи навчання у контексті проблематизації мовної освіти. Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2021 рік. Київ, 2021. С. 41-42. URL: [https://lib.iitta.gov.ua/729893/1/BNV%202021%20\(anot\).pdf](https://lib.iitta.gov.ua/729893/1/BNV%202021%20(anot).pdf)

4. Бондаренко Н. Ідеї українських інтелектуалів як підложжя національно-патріотичного виховання [Ideas of Ukrainian intellectuals as a basis for national-patriotic education]. *Формування громадянської культури в новій українській школі: традиційні та інноваційні практики* : зб. наук. ст. / [за заг. ред. Г. Л. Єфремової, С. М. Луценко]. Суми: КЗ Сумський ОППО, 2022. С. 1–13. URI: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/731118> ISBN 978-83-963977-6-8. DOI: 10.54264/M008

5. Бондаренко Н. В. Ціннісна самоактуалізація учнівства як ресурс уреальнення української національної ідеї [Valuable self-actualization of apprenticeship as a resource for the implementation of the Ukrainian national idea]. *Проблеми цивілізаційної суб'єктності України: місія науки і освіти* : матер. Всеукр. міжгалузевої наук.-практ. онлайн-конф. (м. Київ, 29 верес. – 1 жовт. 2022 р.). Київ: Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2022. С. 178–188. URI: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/732333>.

6. Бондаренко Н.В. Ефективнісний ресурс традиційних методів навчання української мови. Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2022 рік. Київ, 2022. С. 89-90. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/733895/1/BNV%202022anot.pdf>

7. Бондаренко Н. В. Традиційні методи навчання мови як ресурс діалогізації освітнього процесу. Методи компетентнісного навчання української мови: збірник матеріалів круглого столу, присвяченого пам'яті члена-кореспондента НАПН України, доктора педагогічних наук, професора Біляєва Олександра Михайловича (28 жовтня 2023 р., м. Київ). Київ : Педагогічна думка, 2023. 108 с. С. 13–18. URI <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738078>

8. Бондаренко Н. В. Інноваційний потенціал традиційної шкільної лекції. Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2023 рік. Київ: Інститут педагогіки НАПН України, Педагогічна думка, 2023. С. 70–71. URI: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738871>.

9. Галаєвська Л. В. Метод тестів у навчанні української мови і літератури. *Всеукраїнська науково-практична конференція «Х Волошинські читання. Шкільна літературна освіта: традиції і новаторство» 8 грудня, 2022 рік.* URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733464>

10. Галаєвська Л. В. Метод бесіди у традиційному навчанні мови. *Збірник матеріалів круглого столу «Методи навчання української мови: сучасний контекст»*, присвяченого пам'яті члена-кореспондента НАПН України, доктора педагогічних наук, професора Біляєва Олександра Михайловича, 25 березня 2021 р. М. Київ: Педагогічна думка. 2021 р. С. 13-17 URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/725652>

11. Галаєвська Л. В. Методи навчання української мови у лінгводидактичній спадщині О. М. Біляєва. Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2021 рік. Київ, 2021. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/725652>

12. Галаєвська Л.В. Інтерактивні методи навчання української мови. Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2022 рік. Київ, 2022. С. 93-94. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733464>

13. Галаєвська Л. В. Метод гри на уроках української мови у старшій школі. *Збірник матеріалів круглого столу «Методи компетентнісного навчання української мови»*, присвяченого пам'яті члена-кореспондента НАПН України, доктора педагогічних наук, професора Біляєва Олександра Михайловича, 28 вересня 2023 р. м. Київ: Педагогічна думка. С. 21-25. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738861>

14. Галаєвська Л.В. Використання інтерактивних методів навчання української мови учнів гімназії та ліцею. Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2023 рік, Київ : Педагогічна думка, 2023.

15. Голуб Н.Б. Метод навчання як лінгводидактична проблема / *Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи*: збірник тез III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи», Київ, 29 березня 2021 р. (наукове електронне видання). Київ : Педагогічна думка, 2021. С. 43-45. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/725764>

16. Голуб Н.Б. «Паспорт методу» як спроба впорядкування методів навчання української мови / *Методи навчання української мови: сучасний контекст*: збірник матеріалів круглого столу, присвяченого пам'яті члена-кореспондента НАПН України, доктора педагогічних наук, професора Біляєва Олександра Михайловича (25 березня 2021 р., м. Київ). К.: Педагогічна думка, 2021. С. 17-21. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/725763>

17. Голуб Н.Б. До проблеми творчого застосування знань з української мови: *Історія та філософія освіти в незалежній Україні: контрверзи сучасного наукового пізнання*: зб. тез Всеукраїнської наукової конференції з міжнародною участю. К.: Педагогічна думка. 2021. С.114-116 URL : <http://naps.gov.ua/uploads/files/press/hist-phil-edu-2021.pdf>

18. Голуб Н.Б. Прояви читацької компетентності в учнів: *IX Волошинські читання. Шкільна літературна освіта: традиції і новаторство*: зб. матеріалів всеукраїнської науково-практичної конференції з нагоди 95-річчя Інституту педагогіки НАПН України; за заг. ред. Т. О. Яценко. Київ : Педагогічна думка, 2021. С. 100-105. URL : <https://undip.org.ua/library/shkilna-literaturna-osvita-tradytsii-i-novatorstvo-viii-voloshynski-chytannia/>

19. Голуб Н.Б. Увага до особистості в компетентнісно орієнтованій методиці навчання української мови учнів ЗЗСО / Джерела: науково-методичний вісник Івано-Франківського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти №3 (97). 2021. С. 10-11. URL : https://www.ippo.if.ua/images/stories/Osvitjanske_slovo/2021/dz_3_2021.pdf

20. Голуб Н.Б. Когнітивний і розвивальний потенціал методів навчання української мови. Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2021 рік. Київ, 2021. С. XXX. URL: [:https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/725763](https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/725763)

21. Голуб Н.Б. Громадянська компетентність у системі уроків української мови: проблеми й механізми розв'язання / Формування громадянської культури в новій українській школі: традиційні та інноваційні практики: зб. наук. статей / За заг. ред. Г.Л. Єфремової, С.М. Луценко. Суми, 2022. С. 27-31. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733917>

22. Голуб Н.Б. Ціннісний компонент компетентності у модельній програмі й підручнику української мови. *Науковий, методичний, інформаційний збірник Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти*. Тернопіль: ТОКІППО, 2022. С. 144-149. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733913>

23. Голуб Н.Б. Оргдіяльнісні методи у процесі вивчення української мови в 5-6 класах. *Інновації в освіті і педагогічна майстерність учителя-словесника: збірник матеріалів VI усеукраїнської науково-практичної конференції* (м. Суми, 27-28 жовтня 2022 року). за заг. ред. О. М. Семенов. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2022. Випуск 6. С. 53-55. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733917>

24. Голуб Н.Б. Українська мова в новій українській школі: методичні орієнтири: зб. матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції «Х Волошинські читання. Шкільна літературна освіта: традиції і новаторство» 8 грудня, 2022 рік. С.90-96. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733920>

25. Голуб Н.Б. Поняттєве коло методу навчання української мови. Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2022 рік. Київ, 2022. С.88-89. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733907>

26. Голуб Н.Б. Методи навчання української мови: перспективи наукових досліджень *Збірник матеріалів круглого столу «Методи компетентнісного навчання української мови»*, присвяченого пам'яті члена-кореспондента НАПН України, доктора педагогічних наук, професора Біляєва Олександра Михайловича, 28 вересня 2023 р. м. Київ: Педагогічна думка. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738873>

27. Голуб Н.Б. Методи навчання української мови: зміщення фокусу дієвості. Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2023 рік, Київ : Педагогічна думка, 2023. С.9-12. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738878>

28. Горошкіна О.М. Роль Олександра Біляєва у дослідженні методів навчання української мови. Педагогічна біографіка та біографістика в сучасному науково-інформаційному просторі : зб. матеріалів VII Всеукр. наук.-методол. семінару з історії освіти, 20 трав. 2022 р., Київ / НАПН України, Від-ня філософії освіти, загальної та дошкільної педагогіки, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського [та ін. ; редкол.: Березівська Л. Д. (голова редкол.), Сухомлинська О. В., Гарнавська С. В., ... Серєда Х. В.]. – Вінниця : ТВОРИ, 2022. С. 17-18. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/732868>

29. Горошкіна О.М. Роль інтерактивних методів у реалізації компетентнісно орієнтованого навчання української мови. / *Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи*: збірник тез III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи», Київ, 29 березня 2021 р. (наукове електронне видання). Київ : Педагогічна думка, 2021. С. 46-48. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/725457>

30. Горошкіна О.М. Методи навчання української мови у візії вчителів-словесників. / *Методи навчання української мови: сучасний контекст*: збірник матеріалів круглого столу, присвяченого пам'яті члена-кореспондента НАПН України, доктора педагогічних наук, професора Біляєва Олександра Михайловича (25 березня 2021 р., м. Київ). К.: Педагогічна думка, 2021. С. 22-24. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/725620>

31. Горошкіна О.М. Принципи побудови модельної програми з української мови для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти / Електронний науковий збірник наукових праць ЗОІППО. 2021. №4 (46). URL : <https://drive.google.com/file/d/1uTocFk0QXayZ96-tcifP6pMJOn6XTTuw/view>

32. Горошкіна О.М. Національно-культурний компонент змісту навчання української мови в 5 класі НУШ. / *Україно моя вишивана: етнокультурний та освітньо-виховний потенціал української вишиванки* 6 збірник тез II Всеукраїнської онлайн-конференції (20 травня 2021 року) / За наук. ред. доктора пед наук. Н.І.Богданець-Білокаленко (електр. вид.). Київ: Педагогічна думка, 2021. с. 46-48 URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/728902>

33. Горошкіна О.М. Формування підприємливості і фінансової грамотності здобувачів освіти на уроках української мови: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції «Нова українська школа й підготовка вчителя до забезпечення базової середньої освіти. Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка, Глухів, 2021, С. 92-96. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/728745>

34. Горошкіна О.М. Навчання різних видів читання на уроках української мови: *IX Волошинські читання. Шкільна літературна освіта: традиції і новаторство*: зб. матеріалів всеукраїнської науково-практичної конференції з нагоди 95-річчя Інституту педагогіки НАПН України; за заг. ред. Т. О. Яценко. Київ : Педагогічна думка, 2021. С. 100-105. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/728952>

35. Горошкіна О.М. Особливості навчання української мови в Новій українській школі. *Слобожанська бесіда: лінгвістика тексту й вивчення української ментальності* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Старобільськ, 9 листопада 2021 р.) ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»; за ред проф. Глуховцевої К.Д. Вип.13. Старобільськ, 2021. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/728950>

36. Горошкіна О.М. Перегляд дидактичного інструментарію для компетентнісного навчання української мови. Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2021 рік. Київ, 2021. URL: https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2022/01/Anotovani_2021.pdf

37. Горошкіна О.М. Розвивальний потенціал методів навчання української мови в Новій українській школі: Збірник тез доповідей науково-практичної конференції «Наука, освіта, технології і суспільство: тенденції, виклики, перспективи (Житомир, 12 листопада 2022 р.) ЦФЕНД, м. Житомир, Україна, С. 12-13. URL: <http://www.economics.in.ua/2022/11/12-1.html>

38. Горошкіна О.М. Робота з текстом на уроках української мови. зб. матеріалів *Всеукраїнської науково-практичної конференції «X Волошинські читання. Шкільна літературна освіта: традиції і новаторство»* 8 грудня, 2022 рік. С.97-101. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733911>

39. Горошкіна О.М. Роль Івана Огієнка в становленні і розвитку української лінгводидактики. Матеріали XXI Всеукраїнської конференції імені Віктора Ужченка «Образне слово Луганщини», присвяченої 140-річчю від дня народження українського вченого Івана Огієнка, м. Полтава, 15 грудня 2022 року. С. 59-61. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733952>

40. Горошкіна О.М. Компетентнісний потенціал методів навчання української мови. Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2022 рік. Київ, 2022. С. 87-88. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733938>

41. Горошкіна О.М. Сутнісні характеристики понять «метод» і «прийом» у компетентнісній парадигмі. *Збірник матеріалів круглого столу «Методи компетентнісного навчання української мови»*, присвяченого пам'яті члена-кореспондента НАПН України, доктора педагогічних наук, професора Біляєва Олександра Михайловича, 28 вересня 2023 р. м. Київ: Педагогічна думка. 2023 р. С.23-25. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738876>

42. Горошкіна. О.М. Змістове наповнення термінів «метод» і «прийом» у контексті реалізації компетентнісного підходу. *Збірник матеріалів VI Всеукраїнської науково-практичної конференції «Євроінтеграційні пріоритети філології й лінгводидактики в освітній системі України»*, 10 листопада 2023 р., м. Полтава. Полтава, 2023. С.119-122. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738895>

43. Горошкіна О.М. Трансформація традиційних методів навчання української мови. Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2023 рік, Київ : Педагогічна думка, 2023. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738872>

44. Новосьолова В. І. Проблема модернізації методів навчання української мови в умовах компетентнісної освіти. *Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи*: збірник тез III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи», Київ, 29 березня 2021 р. (наукове електронне видання). Київ: Педагогічна думка, 2021. С. 148-150. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/724693>

45. Новосьолова В. І. Спостереження як метод навчання української мови: сучасний контекст. *Методи навчання української мови: сучасний контекст*: збірник матеріалів круглого столу, присвяченого пам'яті члена-кореспондента НАПН України, доктора педагогічних наук, професора Біляєва Олександра Михайловича, Київ, 25 березня 2021 р. (наукове електронне видання). Київ: Педагогічна думка, 2021. С. 51-53. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/725615>

46. Новосьолова, Валентина Іванівна (2021) Методи формування в учнів лексичних умінь в умовах компетентнісного навчання In: *Модернізація освіти як важливий чинник розвитку суспільства: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції* (Дніпро, 22 листопада 2021 р). Дніпро : Міжнародний гуманітарний дослідницький центр, 2021. 56 с. Міжнародний гуманітарний дослідницький центр, м. Дніпро, с.. 27-29. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/729339>

47. Новосьолова, Валентина Іванівна (2021) *Формування компетентного учня-читача на уроках української мови* In: *Слобожанська бесіда* – 14.

Лінгвістика тексту і вивчення української ментальності : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Старобільськ, 9 листоп. 2021 р.) / ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка»; за ред. проф. Глуховцевої К. Д. Вип. 14. Старобільськ, 2021. 250 ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», м. Старобільськ, С. 207-213. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/729541>

48. Новосьолова В. І. Використання оптимальних методів навчання у процесі формування навчально-дослідницьких умінь здобувачів освіти. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2021 рік Педагогічна думка, м. Київ, Україна.*, Київ : Педагогічна думка, 2021. URL : https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2022/01/Anotovani_2021.pdf

49. Новосьолова В. І. Методи дослідницького навчання на уроках української мови в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти» збірник наукових статей, тез доповідей та інших матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції «VI Геретівські читання», приуроченої пам'яті Ігоря Герети, Тернопіль, 3 червня 2022 р. (наукове видання). Тернопіль: ТОКІПО, 2022. С. 51-53. URL.: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/732175>

50. Новосьолова В. І. Педагогічна антропологія Григорія Сковороди як засіб формування стійких морально-етичних цінностей здобувачів освіти: матеріали Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції з міжнародною участю «Лише той Учитель, хто живе так, як навчає», присвяченої Всесвітньому Дню філософії, Полтава, 17 листопада 2022. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738854>

51. Новосьолова В.І. Ефективність використання потенціалу традиційних методів навчання української мови. Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2022 рік. Київ, 2022. С.90-91. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733877>

52. Новосьолова В. І. Метод спостереження як засіб активізації інтересу учнів до дослідження мовних явищ: збірник матеріалів круглого столу «Методи компетентнісного навчання української мови», присвяченого пам'яті члена-кореспондента НАПН України, доктора педагогічних наук, професора Біляєва Олександра Михайловича, Київ, 28 вересня 2023 р. м. Київ : Педагогічна думка, С. 19-21. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737837>

53. Новосьолова В.І. Методи навчання української мови: традиційний та інноваційний аспекти. Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2023 рік, Київ : Педагогічна думка, 2023. URL:

54. Попова Л. Використання методу проєктів на уроках української мови: оцінювальний аспект. *Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи*: збірник тез III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи», Київ, 29 березня 2021 р. (наукове електронне видання). – Київ : Педагогічна думка, 2021. С. 183-185. URL : http://undip.org.ua/upload/iblock/448/tezy_internet_konf_29_03_2021.pdf

55. Попова Л. Метод вправ у контексті компетентнісного навчання української мови в 5-9 класах. *Методи навчання української мови: сучасний контекст*: збірник матеріалів круглого столу, присвяченого пам'яті члена-кореспондента НАПН України, доктора педагогічних наук, професора Біляєва

Олександра Михайловича (25 березня 2021 р., м. Київ). Київ : Педагогічна думка, 2021. С. 58–61. URL : http://undip.org.ua/upload/iblock/5ce/2_tezy_psp_2021.pdf

56. Попова Л. Методи офлайн- і онлайн-навчання української мови. Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2021 рік. Київ, 2021. С. XXX. URL: https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2022/01/Anotovani_2021.pdf

57. Попова Л.О. Метод вправ у компетентнісній парадигмі навчання української мови. Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2022 рік. Київ, 2022. С.92-93. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733939>

58. Попова Л.О. Метод проєктів у компетентнісній парадигмі навчання української мови. Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2023 рік, Київ : Педагогічна думка, 2023. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738879>

Завідувачка відділу навчання
української мови та літератури
Інституту педагогіки НАПН України

О.М. Горошкіна